

Nunalerineq pillugu politikkimik nassuiaat

2007

Kalaallit Nunaanni nunalerinermut takorluukkat

Martsi 2007

Siulequt

Saqqummiussakkut ugguuna, nunalerinermik inuussutissarsiortut qanimut suleqatigalugit suliarineqartukkut, nunalerinermi politikkimik nutarsaanissamut siunnersuummik Naalackersuisut saqqummiussipput, taannalu tunngaveqarpoq inuussutissanik atuisartunit ujarorneqartunik pitsaalluiannartunik imminullu nappassinnaasumik tunisassiorsinnaanissamik kissaateqarnermik – aningaasaqarnikkut, avatangiisitigut kultureqarnikkullu.

Nunalerinermik politikki ilusilersorneqarpoq nunalerinermut anguniakkanik pingaarnernik takorluukkanillu aalajangersimasunik imaqartillugu. Aammattaaq siunnersuummi ilaavoq aaqquissuusaanermik ataavartumik nakkutilliinissaq, suliniutit pingaarnerusut aqussinnaajumallugit, tassanilu pisariaqartitat pisariaqartumik naleqqussarsinnaajumallugit.

Siunnersuut ukiuni aggersuni nunalerinermi unammilligassavinnik unammilligassatullu ilimagineqartunik tunngaveqarpoq.

Naalackersuisoqaatigiit 25. november 2005-imi isumaqatigiissutaanni qulequtat pingaarnerusumillu anguniagassatut uku allaqqapput: ”Nunalerineq uumasuuteqarnerlu ineriartorfiusut:

- 1) Nunalerinermik nersutaateqarnermik allanillu uumasuuteqarnermik inuussutissarsiuteqarnermik ineriartortinneqarluni annertusiartortinneqassaaq imminut akilersinnaanerusumik inuussutissarsiutaalersillugu.
- 2) Nunaateqarnermik ineriartortitsinermi naatitanik nunatta imminut pilersornerunissaa siunertarineqassaaq.”

Anguniakkat taakku nunalerineq pillugu politikkimik nassuiaammi matumani ilanngunneqarput.

Finn Karlsen

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoq

Imai:	Qupperneq
Eqikkaaneq	5
Aallaqqaasiut	7
1. Nunalerineq pillugu politikkimi 2015-ip tungaanut nunalerinerup ineriartortinneqarnissaanut takorluukkat – anguniakkat – pilersaarutit	8
1.1 Pingaarnerusumik anguniakkat, takorluukkat taakkulu erseqqissaavigineri	10
1.2 Anguniakkat pingaarnerusut	11
1.3 Nunalerineq pillugu politikkimi takorluukkat	12
1.4 Nunalerineq pillugu politikkimi pilersaarutit	14
2. Pisortat nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsinerat	14
2.1 Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit	15
2.2 Allaffissornikkut ingerlatsiviup maannakkut aaqqissuussaana	19
2.3 Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut Aqutsinermik aaqqissuusseqqinneq	21
2.4 Nunalerinermik pisortat allaffissornikkut aqutsinerannik eqaallisaaneq pisariillisaanerlu	22
3. Nunalerinerup ilusaa aaqqissuunneqarneralu	23
3.1 Attaveqaatit	24
3.2 Aaqqissuussaanaermik ineriartortitsineq	26
3.3 Nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi sinaakkutaasumik atugassaritineqartut	26
3.4 Naleqalersitsisarnerup tamarmiusup isiginiarneratigut annertunerusumik isertitaqartarnissaq	28
3.5 Tuniniaavinni pissutsit pitsaannerusut	28
3.6 Tunisassiortunut atugassaritineqartut	29
3.7 Ilinniartitaanermut atugassaritineqartut aamma misileraaneq	30
3.8 Tapersiisarnermi atugassartitaasut	30
4. Nunalerinermi tunisassiorneq - tunisassiat	32
4.1 Naatitanik naatsiiyanillu tunisassiorneq	33
4.2 Orpissanik ikkussuineq aamma naatsitsiviliorneq	34
4.3 Takornariartitsineq	34
4.4 Sanalukkat	34
4.5 Immunnik nersussuullu neqaanik tunisassiorneq	35
4.6 Meqqulinnik tunisassiorneq	35
4.7 Tuttuuteqarneq	35
4.8 Timmiaateqarluni tunisassiorneq	36
5. Nunalerinermi aningaasaqarneq	36
5.1 Ingerlatsinermi aningaasaqarneq	37
5.2 Inuiaqatigiit aningaasaqarnerat	39

6.	Politikkikkut isiginiagassat allat	40
6.1	Nunat tamat akornanni pisussaaffiit	40
6.2	Siunnerfeqarluni ajartorneqartunillu aqunneqartumik siunnersuineq ilinniartitaanerlu	42
7.	Ilangussat	
	Ilangussaq 1, Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aqqissuussaanerat	44
	Ilangussaq 2, Nunalerineq pillugu inatsisit peqqussutit nalunaarutillu	45
	Ilangussaq 3, Nunani allani nunalerinermut tapersiissutit	46
	Ilangussaq 4, Naalakkersuisut nunalerinermut iliusissatut pilersaarutaat	48
	Ilangussaq 5, Nunap assingani Kujataani savaateqarfiit	49

Nunalerineq pillugu nassuiaammik eqikkaaneq

Aallaqqaasiummi kiisalu kapitali 1-mi nassuiaatip suliarineqarneranut tunuliaqut, nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnerup oqaluttuassartaa kiisalu Kalaallit Nunaanni maannakkut nunalerinermi savaateqarnermilu kisitsisit allaaserineqarput. Immikkoortuni 1.1 – 1.4 pingaarnerusumik anguniakkat, takorluukkat aalajangersimasut kiisalu taakkunanga erseqqissaaneq aamma nunalerinermik inuussutissarsiuteqartut iliuusissatut pilersaarutaat allaaserineqarput.

Nassuiaat nunalerinermi ukiuni aggersuni unammilligassavinnik unammilligassatullu ilimagineqartunik aallaaveqarpoq, ilusilersorneqarlunilu nunalerinermik ineriartortitsinermi pingaarnerusumik anguniakkanik aammalu takorluugavinnillu imaqtartillugu. Qulaani taaneqartunik piviusunngortitsineq pissaaq pisunik malittarinninnikkut aaqqissuussaananermillu ingerlaavartumik nakkutilliinikkut, inuussutissarsiutip ineriartortitsinneqarnerata kissaatigineqartutut ingerlanissaa qulakkeerniarlugu.

Kapitali 2-mi allaaserineqarpoq nunalerinermik inuussutissarsiut qanoq aqunneqarnerseq, aaqqiisuunneqarluni aammalu Kalaallit Nunaanni ullumikkut tapersiisarnermik aaqqissuussinerit suut atuunnersut aammalu aqutsiveqarfiup qanoq aaqqissuussaanaera allaaserineqarluni. Pingaarnertut immikkoortuni arlalinni nassuiarneqarpoq aqutsiveqarfik inuussutissarsiutinillu tapersiisarfik qanoq aaqqissuussivigeqqinnissaa kissaatigineqarnerseq, minnerunngitsumillu allaffeqarfiup qanoq sule-riarfiullualersinneqarnissaa piuminarsinneqalernissaalu kissaatigineqarnerseq.

Kapitali 3-mi, nassuiaammi kapitalitut pingaarnersaasumi, nunalerinerup qanoq iluseqarnera aaqqissuunneqarneralu nassuiarneqarpoq, aammalu kapitalimi qitiusutut apeqqutigineqarluni taamaalillunilu eqqartorneqarluni Kalaallit Nunaanni maannakkut ilaqutariikkuutaarluni nunaateqarfiit mikinerusut attatiinnarneqarnissanersut, imaluunniit aaqqissuussanerup aallanngortinneqarnissaa ingerlanneqassanersseq, tassani nunaateqarfiit ullumikkut piusut kattussuunnersisigut nunaateqarfiillu anginerusut akunnaannerusullu pilersikkiartortinneqassanersut.

Attaveqaatit, niuernermi pissutsit, tunisassiorturnut atugassaritinneqartut aamma nunalerinermik inuussutissarsiornermi piumasaqaatit atugassaritinneqartullu allat ullumikkut atuuttut allaaserineqarput, taannalu aallaavigalugu nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi nunaateqarfinni ataasiakkaani qanoq iliornikkut ingerlatsinermi aningaasaqarniarnermi sinneqartooruteqarnissamut pilersaarutitik iliuusissatullu pilersaarutitik siunnersuusiortoqarluni. Sammineqarput soorlu nalillit qanoq naleqarnerulersinneqarnissaat, tamannalu pissasoq nunalerinermi pisariillisaanikkut ineriartortitsinikkullu. Kapitalimi aamma Namminersornerullutik Oqartussat iluanni ilinniagaqarnerup ilinniagaqaqqittarnerullu aaqqissuunneqarnissaanut siunnersuusiortoqarpoq.

Kapitali 4-mi nunalerinermi maannakkut tunisassiarineqartartut tunisassiallu assigiinngitsut atuarn-eqarsinnaapput, aammalu naatitanik naatsiaanillu tunisassiornermi, orpinnik naatitsisarnermi, naatit-siviliornermi, takornariaqarnermi, sanaluttarnermi, immunnik nersussuarnillu tunisassiornermi,

amminik tunisassiornermi, tuttuuteqarnermi aammalu kukkukuunik tunisassiornermi ineriartorfisatut periarfissanik tikkuussisoqarluni.

Kapitali 5-imi ingerlatsinermi aningaasaqarneq aamma inuiaqatigiinni aningaasaqarneq allaaserineqarput, nunalerinermi qanoq annertutigisunik tapersiisoqartarneranik allaaserisaq ilanngullugu. Ingerlatsivimmit nunalerinermi aningaasaqarnermik nalilersuisoqarnissaa siunnersuutigineqarpoq, taamaalilluni siunissami nunalerinermi tapiissutissatut pisariaqartitat eqqornerusut ingerlatsivimmit saqqummiunneqartarsinnaaniassamata.

Kapitali 6-imi allaaserineqarput Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pissaaffii eqqarsaatigalugit politikikkut isiginiagassat allat, aammalu Kalaallit Nunaat nunalerineq eqqarsaatigalugu nunarsuarmi qanilliarneq aammalu pisassusaaffiit nunap malitassai ineriartortitsitassaalu qanoq isummerfigineqarsinnaaneritut najoqqutassortoqarluni, assersuutigalugu WTO-mi malittarisassat Nunanullu Avannarlermioqatigiinnut allanut attaveqarnerit eqqarsaatigalugit.

Kapitalimi aamma allaaserineqarpoq anguniagaqarluni ujjartorneqartullu tunngavigalugit aqutanik siunnersuisarnerup ilinniartitaanerullu, ingerlaavartumik ilinniatitseqqittarnerup kiisalu nunalerinermi ingerlatsilernissamut inuusuttut kajumilersinniarlugit suliniuteqarnerup qanoq pingaaruteqartigineri.

Naggasiullugu allaaserineqarpoq nunalerinermi pisariaqartumik ilisimasaqalernissaq eqqarsaatigalugu misileraasernerit pillugit apeqquq, taamaalilluni nunalerineq ingerlaavartumik ineriartorsinnaaniassammat aammalu nunarsuarmi piumasaqaatit atugassaritneqartullu annertusiartortut eqqarsaatigalugit ineriartortitsisoqarsinnaaniassammat naleqqussaasoqarlunilu.

AALLAQQAASIUT:

Kalaallit Nunaanni nunalerinerup oqaluttuarsartaa

Kalaallit Nunaanni nunalerineq atlantikap avannaani nunalerinermi kulturimut ilaavoq, soorlu tamanna Savalimmiuni, Islandimi Norgemilu takusinnaagipput.

Kalaallit Nunaanni nunalerinerup oqaluttuarsartaa piffissami sivisuumi ingerlanikuuvoq, qallunaatsiaat ukiuni akunnattuni nunalerinerat aallarnerfigalugu; 980-ikkunniit ukiup 1500 missaata tungaanut.

Nunalerinerput nutaaliaasoq 1783-imi aallartippoq, tassa norgemioq Anders Olsen Tupernalu Nuup eqqaaneersoq Igalikumi qallunaatsiaat biskopeqarfigisimasaanni illukut eqqaanni nersussuaateqartutut nunassimmata. Kinguaavi Igalikumi ullumikkumut nunalerisuupput. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni ukiuni 225-inngulersuni nunalerisoqarnikuuvoq. Savaateqarneq nutaaliaasoq 1906-imi aallartippoq, tassa palasi Jens Chemnitz savalimmiomiut savaataannik eqqussimmat, taassumalu kingorna naalagaaffiup 1915-imi islandimiut savaataannik eqqussineqaratigut ilaneqartunik. Piffissaq tamakkerlugu savaatillit siulliit 1920-ikkunni 1930-ikkunnilu nunaateqarfinnik piorsaappput, tassa Otto Frederiksen 1924-mi Qassiarsummi qallunaatsiaqarfikumi siullersaalluni naasoris-saasunngormat.

Inuussutissarsiut ukiuni qulikkaani siullerni ingerlatsiniapiloorfiuvoq, tassa ukiumi silami neriniar-tisinermik tunngaveqarami, ukiuni aputeqarfioqisuni uumasunik annasaqarfiusarluni. Tunisassio-riaaserli taanna aningaasaqarnermut naleqqutinngilaq, inuussutissarsiullu ukiuni 30-ni kingullerni annertuumik ineriartornikuuvoq, tassa tunisassiorneq nunaateqarfinnut ikingaatsiartunut eqitern-eqarnikuulluni. Taassuma kingorna savat inaat pisariaqartut, savat nerukkarluartarnerat paarin-eqarnerallu aammalu nunamik naatitsiviliornikkut nerukkaatissanik nammineq tunisassiorneq pil-ersinneqarput.

Kalaallit Nunaanni nunalerineq, kisitsisit pissusiviillu, ukioq 2007

- Nunalerineq ullumikkut pingaartumik Narsap, Qaqortup aamma Nanortaliup kommuniini ingerlanneqarpoq, Paamiut Nuullu kommuniini ataasiakkaanik nunaateqartoqarluni.
- 1/1 2007-imi 55-inik savaateqavaateqarfeqarpoq kiisalu marlunnik tuttuuteqarfeqarluni. Taakkunannga 51-it piffissaq tamaat ingerlatsiviupput.
- Savaatit, tassa angutikuluut arnavissallu 21.282-iupput.
- Savat erniortut 20.390-iupput, tassa agguaqatigiissillugu savaateqarfimmi ataatsimimi savat erniortut 417-iupput.
- Ukiumut savaaqqat erniusartut 27.000-it sinnerlugit amerlassuseqarnissaat missingersorsor-neqarpoq.

- Taakku saniatigut hestit 215-iupput, nersussuit 24-ullutik kiisalu tuttu nujuitsut 3.000-it missaaniillutik.
- nunalerinermi tunngaviupput, Atlantikullu Avannaa eqqarsaatigalugu uumasunut tamugar-tortunut pitsaanik neriniarfeqarluni.
- Narsap, Qaqortup Nanortaliullu kommuniini savanut erniartortunut 70.000-it sinnerlugit amerlassusilinnut neriniarfiusinnaasut nalunaarsorneqarnikuupput.
- Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani savanut erniartortunut 100.000-it sinnerlugit amerlassu-silinnut neriniarfeqarsinnaasoq ilimagineqarpoq.
- Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani qooqersimanerni suli annertuumik naatitsiviusinnaasu-nik peqarpoq.

1. Nunalerineq pillugu politikimi 2015-ip tungaanut nunalerinerup ineriartor-tinneqarnissaanut takorluukkat – anguniakkat – pilersaarutit.

Nunalerinermi unammilligassat annertuut immikkoortuni arlalinni siumut isigaluni suliniuteqarnis-samik pisariaqartitsilerput. Suliniutit nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi ineriartornissamut periarfissaqarnissaq qulakkiissavaat, taakkulu inuussutissarsiortut tunisassiaannik atuisartut pisaria-qartitaat malissavaat, sapinngisamilu inuiaqatigiit ineriartornissamik kissaataannut naapertuutissal-lutik.

Unammilligassat inuussutissarsiortut, Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) aamma Nunaleri-neq pillugu Siunnersuisoqatigiit, qanittumik suleqatigalugit aaqqinniarneqassapput.

Immikkoortut uku suliniuteqarfigineqassapput:

Inuussutissarsiortut piumassuseqalersinniarlugit aaqqissuussaanerit pit-saanerusut, taamaaliornikkut nunalerinermi pisortat namminersortullu aningaasalii-neranni pisuussutinik naammassisaqarsinnaassutsimillu pitsaanerusumik atuisoqarsin-naalersillugu.

Allaffissornermik ingerlatsiviup pisariillisarnissaa malittarisassallu pi-u-minarsaanissaq, ilaatigut aqutsinerup pisariillisarneratigut, allaffissornermi qarasaasiakkut aaqqiinerit pitsaanerusut atonerisigut nunalerinermilu naleqquttumik annertus-susilinnik malittarisassanik sakkukillisisinikkut.

Nutaaliornermi tunisassianillu ineriartortitsinermi aalajangersimasumik anguniagaqarluni suliniutit ilaatigut SPS-ip inuussutissarsiormilulu siuarsaa-nermik suliaqartut allat suliffeqarfiillu akornanni pitsaanerusumik suleqatigiilernikkut kiisalu Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmit pisinnaasat ineriartortinneqarnerisa in-gerlateqqinneratigut.

Siunnersuinermi allaffissornermilu sulianik ilisimasaqarnerup kiisalu pi-sinnaasanik ineriartortitsinermik suliniuteqarnerup qulakkeernissaa ilaa-tigut inuussutissarsiortunik ilinniartitsinerup ilinniartitseqqittarnerullu qitiutillugit isi-giniarneqarnerisigut.

Immikkoortut qitiutinneqartussat ilaatigut nunalerinermi pingaarnerusumik anguniakkanut takorluukkanullu ilanngunneqassapput, ilaatigullu suliniutivittut aallartinneqartussaallutik, tassani ingerlaqqinnermi taakku tamarmik immikkut piviusunnngortinniarnerni akisussaasulerlugit.

1.1 Pingaarnerusumik anguniakkat, takorluukkat taakkulu erseqqissaavigineri

Soorlu inuussutissat pillugit politikkip UPA 2004-imi nassuiaassutigineqarnerani allaaserineqarpoq inuussutissanik tunisassiorneq Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni pingaaruteqarluinnartoq.

Inuiaqatigiit namminersortut tamarmik inuussutissat ilaatigut qularnaatsuunissaat kissaatigisarpaat, ilaatigut pitsaassuseq eqqarsaatigalugu, kisiannili aamma pilersuinerup qularnaatsuunissaa eqqarsaatigalugu. Imminut pilersorsinnaanerup annertussusianut periarfissaviit apeqquutaapput.

Taamaalilluni inuussutissanik pilersorneqarnerup qanoq annertutiginnissaanik aalajangernerup nunalerinermilu tunisassiat pisariaqartinneqartut tunisassiarineqarnissaanik qulakkeerinninissaaq nunalerinermi politikkip siunertarissavaa. 2006-imi Narsami toqoraavimmi savaaqqat 21.390-it toqoraneqarput, taakkulu 344 tonsinik oqimaassuseqarput aammalu savat 1.440-it 35 tonsinik oqimaassusillit toqoraneqarlutik, tassa Kalaallit Nunaanni inuk ataaseq ukiumut savaaqqamik/savamik 6,6 kg-mik nerisarpoq. Neqinik tunisassiat nunamut eqquusat inummut ataatsimut ukiumut 55 kg-it missaaniipput.¹ Savaaqqanik tunisassiornerup annertusineqarnerinnaagut nunami neqinik tuniniaavimmi nunanit allanit neqinik eqqussuineq qaangerneqassappat pisariaqartinneqassaaq tunisassiat marloriaatingajannngortinneqarnissaat, tamannalu annertoorujussuarmik anguniagaqarnertut oqaatigisariaqarpoq.

Inuussutissat peqqinnartut peqqilluni inuunissamut pisariaqarput, aammalu tunisassiorneq nerisassiornerlu kultureqarnermut pingaaruteqaqaluni. Tassunga ilanngunneqassaaq tunisassiorneq amerlasoorpassuarnit isertitsissutaasartoq suliffissaqartitsillunilu kiisalu nunami sumiiffinnut assigiinngitsunut nunassittarnermik qulakkeerisuusarluni. Nunalerineq pillugu politikkipi pingaarnerusutut anguniakkat immikkoortuni ukunani eqikkarneqarsinnaapput:

- Pilersuinerup qulakkeerneqarnissaa
- Atuisartut inuussutissanik naleqquttumik akilinnik qulakkiivigineqarnissaat
- Inuit nunaannarmi najugaqartut inuuniarnerminni naleqquttumik atugassaqaqarnissaasa qulakkiivigineqarnissaa
- Nunalerinermi allanngorartuunngitsumik isertitaqartarnissap qulakkeerneqarnissaa
- Tuniniaaviit allanngorartuujunnaarsinneqarnissaat

---

¹ Naatsorsueqqissaartarfik naapertorlugu neqinik tunisassiat 3000 tonsit missaaniittut ukiumut eqqunneqartarput. Tungavigigaanni Kalaallit Nunaanni inuup ataatsip ukiumut neqit neqinillu tunisassiat 100 kg nerisarai, savaaqqanik savanillu tunisassiat nerineqartartunit tamarmiusunit 7%-it missaaniissapput, eqquusat 55%-iullutik neqillu nerineqartartut allat, arferit, puisit, tuttu il.il. 38%-iullutik.

- Nunalernermi tunisassiorsinnaassutsip annertusarnissaa, teknikkut ineriartornerup annertusarneratigut aammalu aaqqissuussaannerup ingerlaavartumik naleqqussartarnissaata qulakkeerneqarnissaa
- Unammillersinnaassutsip qulakkeerneqarnissaa pitsanngorsarnissaalu
- Inuussutissat qularnaatsuunissaat pitsaasuunissaallu
- Avatangiisit nunalerinerlu pillugit politikkit
- Inoqutigiit nunaatillit saniatigut allanillu isertitaqartarnissaat

Immikkoortut qulaaniittut nunalereq pillugu politikkit isummanut nunani sanilliuffigisartakkatsinni atuuttunut naapertuupput.

Kalaallit nunalernermi tunisassiaat nunami namminermi tunineqarnerusarput. Tassani pineqanngilat Kujataani tuttuuteqarnermik inuussutissarsiorneq kiisalu savat amiinik aamma savat savaaqqallu meqquinik avataanut tunisisarneq, taakku nunanut allanut tuniniarneqarnerusarput. Kalaallit nulernermi tunisassiaanik annertunerusumik tuniniaanissaq, pingaartumik savaaqqat neqaannik, ukiuni aggersuni pisinnaanngilaq, tassa nunami namminermi tuniniakkat amerlassusaat naammangimmata. Siunissami avammut tuniniaanissaq tunisassiat ataasiakkaat eqqarsaatigalugit immaqa annikitsukkaartunik tuniniassiorfiussaaq, assersuutigalugu kalaallit savaaraataat immaqa nunat tamat akornanni pitsaasunik sutorniartarfinnut tuniniaavinnut tuniniarneqarsinnaassapput.

Nunalereq ilaatigut nunap karsianit tapiissuteqartarnikkut aningaasalersorneqarpoq, pingaartumik savaaqqat neqaannik aammalu nunalernermi tunisassianik allanik tunisassiornerup ingerlatiinnarneqarnissaanut ineriartortinnissaanullu, aammalu savaaqqanik tunisassiorneq nunat allamiut savaataasa savaaraataasalu neqaannik eqqussuinermi akitsuuteqartitsinikkut illersugaalluni. Nunat tamat akornanni eqqussuinermi akitsuut eqqussukkanillu killilersuineq takornartaanngilaq, nunallu amerlanerit nunalernermi namminneq tunisassiornerisa ingerlatiinnarneqarnissaanut pisariaqartutut isigineqartarluni.

Tapiisarneq pillugu politikki aamma aaqqissuussaannermut politikki nunalereq pillugu politikkit pingaarutaasumik qitiussapput. Taamatuttaaq niuerfinni ujartorneqartut tunngavigalugit tunisassiornerup pisariillisarnissaanik naleqqussarnissaanillu suliaqarnerit pingaarutaasumik qitiussapput.

Taamaammat Naalakkersuisut isumaqarput pingaarnerusumik anguniakkat takorluukkallu tunngavigalugit nunalereq pillugu politikkip isikkulersorneqarnissaa pingaaruteqartoq, taakkulu tamakku piviusunngortinniarnernanni iliuuserivinneqartussat ikorfartussavaat.

Kalaallit Nunaanni nunalernerup pingaaruteqartutut inuussutissarsiuutaanera pissuteqarpoq Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani neriniartitsivinnik pitsaasunik pissusissamisoorunik pissarsiorfissaqarmat nunalernerimik ineriartortitsisinissamut tunngaviusinnaasunik:

- Nuna qaqqartooq, qooqgersimanerni qaqqallu sivinganerini naatitsinissamut periarfissalik.

- Tamugartortunut soorlu savanut, nersorsuarnut tuttunullu nujuitsunut pitsaasunik naammattunillu neriniartitsivissalik.
- Naatsorsorneqarpoq Nanortaliup, Narsap Qaqortullu kommuniini savanut erniortunut piaralinnut 70.000-it missaaniittunut neriniarfissaqartoq.
- Neriniartitsiviusinnaasut tamarmiusut, Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani tamarmi avannarpasissuseq 50 grademiit avannarpasissuseq 64 grademut naatsorsorneqarsinnaavoq savanut erniortunut 100.000-inut neriniartitsivigineqarsinnaasoq.

Taamaalilluni Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani neriniartitsiviqarsinnaaneq tunngavigalugu nunalerineq annertuumik ineriartornissamut periarfissaqarpoq.

Neriniartitsiveqarneq pitsaasuugaluartoq aamma paasineqartariaqarpoq nunarsuarmi tamarmi tuniniaaneq imaattoq nunalerinermi tunisassiornermi aningaasartuutit taamaallaat tuniniaavinni akit tunngavigalugit matussuserneqarsinnaanngitsut. Taamaammat nunalerinermut tapersiinissaq pisari-aqarpoq.

1.2 Anguniakkat pingaarnerusut

Suliamut attuumassuteqartut pingaarnerusumik anguniagaqarnermi isiginiagassat tassaapput atuisartuq tunisassiortorlu.

Atuisartup anguniagaraa inuussutissanik kalaallit tunisassiaannik pitsaasunik naleqquttumik akilinnik pilersorneqarnissap qulakkeerneqarnissaa.

Tunisassiortoq naammattumik isertitsinissamut tunngavissaqarnissamut qulakkiivigineqassaaq kiisalu kalaallit inuussutissaannik tunisassiornerat ingerlatiinnarniarlugu ineriartornissamut periarfissanik qulakkiivigineqassalluni.

Aammattaaq piumasaqaataasariaqarpoq tunisassiorneq taanna avatangiisini imminut nappassinnaanermik tunngaveqarluni sulii ingerlanneqassasoq, neriniartitsiviit uumasunillu illersuineq eqqarsaatigalugit.

Ataani ukiuni aggersuni nunalerineq pillugu politikkit pingaarnerusut anguniassat Naalakkersuisut siunnersuutaat issuarneqarpoq:

Atuisartut inuussutissanik kalaallit tunisassiaannik naleqquttumik akilinnik pitsaasunik pilersorneqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Kalaallit Nunaanni nulerinermi tunisassiortut isertitsinissamut naammattumik tunngavissaqarnissamik periarfissaqassapput kiisalu kalaallit inuussutissaannik tunisassiorneq ingerlatiinnarniarlugu ineriartornissamut periarfissanik qulakkiivigineqassallutik, imminut nappassinnaasumik tunisassiorneq tunngavigalugu.

Kalaallit Nunaanni nunalerinermi nunalerisut tassaasut naammassinnissinnaalluartut, imminut akilersinnaasut pitsaassutsimillu nalunngisaqarluartut naammatumik isertitataqartartut, tunisassiornermillu imminut napatissinnaasumik ingerlatsisut taamaalilluni anguniarneqarput.

Anguniagaq anguniarlugu nulerinermi ineriartortitsinissaq piunasaqaataavoq, tassa maannakkut tunisassiornerup atuisartut ujartuinerat naammassisinnaanngimmagu, Narsamilu toqoraavimmi naamaassisaqarsinnaassutsip atorluarneqarnissaata qulakkeernissaanut annikippallaarluni. Naalakkersuisut isumaqarput savap erniortup ataatsip amerlanerusunik erniortarnissaa annertunerusumik tunisassiornissamut pisariaqartoq.

Nunalerinermi imminut nappassinnaasumik ineriartornissami piunasaqaataavoq tunisassiornerup naammaginatsumik isertitaqarnissaat, tunisassiornermi unammillersinnaassuseqarnerunermik, tunisassianik pitsaanik tuniniaanikkut aammalu tunisassiareqqiinerunikkut/igariaannarnik tunisassiornerunikkut pilersinneqartumik.

Taamaalilluni Naalakkersuisut pingaartippaat kalaallit nunalerinermi tunisassianik imminnut pilersorsinnaanerisa annertusarnissaa, takuuk Naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaat.

1.3 Nunalerineq pillugu politikkimi takorluukkat

Nunalerinermi politikkimi anguniakkat pingaarnertit anguneqassappata pisariaqartinneqarpoq nunalerinermut sinaakkutissat naleqqutut.

Taamaammat nunalerinermi sinaakkutaasumik atugassaqaartitsinissamik imatut Naalakkersuisut takorluugaqarput:

Naalakkersuisut ikiuinissaaq kissaatigaat, aningaasatigut imminut nappassinnaasumik ineriartornissap piviusunngortinnissaa aammalu Kalaallit Nunaanni nunalerinermi uumasuuteqarnermilu inuussutissarsiuqarnerup annertusarneqarnissaa anguniarlugit.

Taamaalilluni takorluugaavoq sinaakkutissanik pilersitsisoqassasoq, sinaakkutissallu taakku nunalerinerup iluani suliffeqarfinnik pilersitsinermi ineriartortitsinermilu pitsaanerpaamik periarfissiissasut, sinaakkutissallu taakku immineq napasinnaasumik inuussutissanik tunisassiorneq, tunisassianik ineriartortitsineq tunisinerlu ikiorsissagaat.

Nunalerinermi sinaakkutaasumik atugassaritinneqartussamut takorluugaq

Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit nunalerinermi suliffeqarfinnik aallartitsinissamut ineriartortitsinissamullu sinnaakkutaasa imminut napassinnaasumik inuussutissanik tunisassiorneq, tunisassianik ineriartortitsineq tuniniaanerlu siuarsassagaat tapersorsorlugillu – tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasutut nalilernerqaraangat.

Atuisartut ujartugaat tunngavigalugit nunap inuussutissaataanik pitsaanerusumik angusaqarnerullunilu atuinissamik annertunerusumillu nammineq tunisassiornissamik anguniagaqarnermi piumasaqaataavoq nunalerinermi ilinniartitaanermik kiisalu naleqquttunik misileraalluni ineriartortitsillunilu suliniuteqarnissaq.

Naalackersuisut taamaammat nunalerinermi nutaaliornermut pisinnaasanillu ineriartortitsinermut imatut takorluugaqarput, tunisassiortut pingaarnerit, tunissiortut tuniniaasullu eqqarsaatigalugit:

Nunalerinermi nutaaliornermut pisinnaasanillu ineriartortitsinermut takorluukkat

Nunalerinermi suliffeqarfinnik ingerlaannarsinnaasunik ineriartortitsinermi nutaaliorneq pisinnaasanillu ineriartortitsineq pingaaruteqartumik tunngaviupput.

Naatitsiveqarnermi uumasuteqarnermilu nunalerinermi nutaanik tunisassiornernut aningaasaliinissamut aalajangersimasunik sinaakkuteqarnissaq pisariaqartinneqarpoq – taarsigassarsinerit, ineriartortitsinernut tapiissutit taarsigassarsianullu qularnaveeqqusiinerit eqqarsaatigalugit. Nunalerinermi tunisassiassanik nutaanik nutaaliornissamut suliniuteqarnermi inuussutissarsiutinut tapersii-sarnermi aqqissuussinerit avataanni ineriartortitsinernut immikkut aningaasaanik immikkoortitanik pissarsisinnaanissaq pisariaqarpoq, taakkulu imatut annertussuseqartigissapput suliniutit nutaat piviusunngortinneqarsinnaallutik. Tamanna tunngavigalugu tunisassiat nutaat piviusunngortinnissaannut ineriartortitsinernut aningaasat pisariaqartut pisortat immikkoortitassaasa annertussusissaat nalilersussallugu pisariaqarpoq.

1.4 Nunalerineq pillugu politikkimi pilersaarutit.

Naalackersuisut isumaqarput Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni aningaasaliissutit ineriartortitsinermilu suliniutit inuussutissarsiortut qitiusumillu allaffeqarfik suleqatigalugit pisariaqartutut isigisaat ataqatigiissillugit ineriartortitsisoqartariaqartoq.

Naalackersuisut isumaannut aallaaviuvoq Inatsisartut aningaasanut inatsisaannit aningaasaliissutigineqartartut inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut pitsaasumik tapersiinissaat tunngaviussasoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut pitsaasumik tapersiineq kalaallit inuussutissaataasa qularnaatsunissaannut atatillugu isigineqassaaq, inuussutissat amerlassusaat pitsaassusaallu eqqarsaatigalugit.

Naalackersuisut taamaalillutik ineriartortitsinermut, ilinniartitaanermut nutaaliornermullu aningaasaliissutit pingaartinniarpaat, tunngavigalugu nunalerinermi ingerlatsinermi aningaasaqarneq imatut aaqqissuunneqassasoq imminut akilersinnaasumik ingerlatsinissaq periarfissinneqavilluni.

Nunalerinermut politikkikkut kissaatit piumasaqaatillu erseqqissarniarlugit Naalackersuisut pisariaqartitsineq naapertorlugu nunalerineq pillugu inatsimmut allannguutissatut siunnersuummik saqqummiinarput, taassumalu saniatigut Naalackersuisut iliuusissatut pilersaarummik suliaqarput, taannalu ilanngussaq 4-tut ilanngunneqarpoq.

2. Pisortat nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsinerat.

Pisortat sooq nunalerinermik inuussutissarsiummik aqutsissappat?

Pisortat ingerlatsinikkut aqutsinerat arlalinnik siunertaqarsinnaavoq, immikkoortut ataasiakkaat inuiaqatigiinnut pingaaruteqartutut isigineqartut peqataaffiginissaannik killilersuiffiginissaannillu kissaateqarnermiit, aningaasaqarnerup qitiusumiit tamakkiingajattumik aquunneqarneranut, tassani pisortat tulleriarinerat kisiat tunngavigalugu inuussutissarsiorneq ingerlanneqarluni ineriartortinneqarlunilu.

Nunatsinni nunalerinermik inuussutissarsiuteqarneq ukiuni kingullerni annertungaatsiartumik pisortaniit aaqqissuunneqarpoq, tassa isertitaqarnermi pissutsit inuussutissarsiut ataatsimut isigalugu imaannikummata tapersiinerne ineriartortitsinermilu inuussutissarsiummut pisortat annertuunik aningaasaliissuteqartarlutik.

Taassuma saniatigut pisortat avatangiisit pisuussutillu eqqarsaatigalugit pisussaaffeqarput, sumiif-
finni ataasiakkaani aammalu nunami namminerimi nunallu tamat akornanni Kalaallit Nunaata tu-
saamaneqarneranut tunngatillugu. Uani taaneqarsinnaapput uumasunik illersuineq, pinngortitamik
aqutsineq, inuussutissat isumannaatsuunissaat il.il. Immikkoortut tamarmik inatsisiliuuffigineqarta-
riaqarput killilersorneqarlutillu.

2.1 Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit

2007-imut aningaasanut inatsimmi nunalerinermik inuussutissarsiornermut toqqaannartumik tun-
ngassuteqartunik marlunnik pingaarnertut kontonik, tassa konto 50.08.16, Nunalerinermik inuussu-
tissarsiateqartunut aningaasalersuinikkut tapersiisarneq aamma 50.08.17, Ineriartortitsinermut ta-
persiissutit, nunalerineq. Taakku saniatigut suliaasaqarfik 51, aningaasanut inatsimmi nunaleriner-
mut aningaasat nunalerinermik inuussutissarsiummut atugassanik imaqarpoq, taarsagassarsiat ernia-
lersukkat 30%-iullutik, sinerilu taarsigassarsiaallutik erniaqanngitsut taarsersugassaanngitsullu.

Pineqarput immikkoortuni ukunani ingerlatanut assigiinngitsorpassuarnut kontot:

1. Nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutit, tassa ingerlatsinermut toqqaannartumik ta-
piissutit
2. Tunisassiorfinnut nunalerinermut attuumassuteqartunut tapersiissutit
3. Nutaaliornermut tapiissutit/ineriartortitsinermut tapiissutit
4. Kujataani asimi nunaqarfiillu ilaanni attaveqaatinut tapersiissutit
5. Ilinniartitaanermut aamma ilisimatusarnermut/misileraanermut aningaasaliissutit
6. Nunalerinermik inuussutissarsiummut allaffissornermut siunnersuinermullu aningaasaliissu-
tit
7. Nunaateqarfinni ataasiakkaani ineriartortitsinermut tapersiissutit.

1 pillugu: Nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutit

kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi aningaasaliissutit amerlanersaraat, tassaallutik nunaatillit iserti-
taqarnerminni naleqquttumik tunngavissaqarnissaannut tapersiissutit.

Pingaartumik erniortunik savaateqarnermut, naatsiianik naatitsisarnermut tapiissutit kiisalu meqqu-
nik tunisassiornermut tapiissutit nunalerinermut toqqaannartumik tapersiissutaapput. Tunisinermut
tapiissutit isigineqarsinnaallutik tunisassiassanik pilersuisumut tapiissutitut aammalu tunisassior-
tut tapiissutitut. Taamaammat taanna SPS-ip aamma Neqi A/S-ip akit pillugit isumaqatigiinniarn-
ranni nalilersuinermut ilaatinneqarnissaa ilimagineqarsinnaavoq.

Tunisinermut tapiissutit aammattaq uumasut toqoragassat toqoraavimmut akuerisaasumut tunine-
qarnissaannut kajumissaataapput, taassumalu kingunerisarlugu sumiiffimmi suliffissaqartitsinissa-
mut sunniuteqartarneri.

2 pillugu: Tunisassiorfinnut nunalerinermut attuumassuteqartunut tapersiissutit

tassaapput toqoraavimmi Neqi A/S-imi amigartoorutinut matusissutit, taannalu maannakkut kisi-miilluni nunatsinni savaaqqanik savanillu 20.000-it sinerlugit toqoraaviusinnaavoq.

Toqoraavik Neqi A/S ullumikkut KNI A/S-imit tamakkiisumik pigineqarpoq, KNI A/S-ilu Namminersornerullutik Oqartussanit tamakkiisumik pigineqarpoq. Amigartoorutinut matussutit aallaaveqarput SPS-ip, Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit/Nunalerinermut Siunnersuisoqarfiup, Neqi A/S-ip aamma Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Nunalerinermullu Pisortaqaarfiup 2004-mi ukiukkut isumaqatigiinniarninik. Toqoraaviup tunisassioriaasiata allanggornera pissutigalugu nutaamik nalilersorneqartariaqarpoq, misissoqqitariaqarluni toqoraavik qaqugukkut imatut kaaviaartitaqartigilissasoq amigartooruqarani sinneqartooruqaranilu ingerlasinnaassalluni.

Kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi amigartoorutinut matusissutit naatsorsorneqarput toqoraavik savaaqqanik toqoragassanik 26.000-inik pilersorneqanngikkuni ingerlatsinermi amigartooruteqarani tunisassiorsinnaannginnera naatsorsuutigalugu.

Amigartoorutinut matusissuteqaraluartoq Neqi A/S 2005-imi 2006-imilu amigartooruteqarluni tunisassiorpoq. Namminersornerullutik Oqartussat taamaalillutik toqqaannanngikkaluamik amigartooruteqarnermut akileeqqipput piginnittoq KNI A/S's akiliinera aqutigalugu.

3 pillugu: Nutaaliornermut tapiissutit/ineriartortitsinermut tapiissutit

Ineriartortitsinermut tapiissutini siunertaavoq immikkoortut aalajangersimasut siuarsarnissaat ineriartortinnissaallu, taakkulu tunisassiat pioreersut annertusarnissaannut nutaallu ineriartortinnissaannut tapersiipput.

Nunalerinermi ineriartortitsinissamut aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutaasut amerlanersaat ullumikkut inuussutissarsiutinut tapersiisarfinmeerput, tassaallutik naggorissaanermut tapersiissutit kiisalu maskiinanik ingerlatsinermilu illuutinik pisinermut tapersiissutit.

Taassuma saniatigut kontomi pingaarnermi 50.08.16-imi ineriartortitsinermi suliniutinut aningaasat ikinnerusut immikkoortinneqarput. Aningaasat taakku tunisassianik nutaanik misissueqqaarnernut atatillugu kiisalu savaatilinnut aallartherlaanut tapiissutitut atornerqarnerunikuupput.

4 pillugu: Asimi attaveqaatinut tapersiissutit, aqqusiniorneq

Nunalerinermut toqqaannartumik tapiissutaanngillat, kisiannili attaveqaatit annertusarnissaannut nunap karsianit tapiissutaallutik, tassami aqqusiniorneq aamma inuiaqatigiinni attaveqaatinik pilersitsineq pisortat suliasaraat. Ineqarnermut Attaveqaatinullu Pisortaqaarfik naapertorlugu Nunalerisut namminneq aqqusiniaat nammineq pigisatut isigineqartarput.²

---

² Nunalerinermik inuussutissarsiortut ukiorpassuarni paasinninneraat suleriaaseralugulu tulaffiit nunaateqarfiillu akornanni aqquserngit kommuninit suliarineqartarmata, amerlanertigut sumiiffinni nunaatillit "sanaartortalugit", pisortat aqqusiniutaattut isigineqartarput. Narsaatinut aqquserngit nammineq aqqusiniutitut taaneqarsinnaapput

5 pillugu: Ilinniartitaanermut aamma ilisimatusarnermut/misileraanermut aningaasaliissutit

Uani pineqarpoq Savaatilinnigorniat Atuarfiata ingerlanneqarneranut aningaasaliissutit. Atuarfimmi Inuussutissarsiutinut ilinniartitaanerit inuussutissarsiutinullu pikkorissartitsisarnerit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, ulloq 31. maj 1999-imeersoq naapertorlugu ilinniartitaanissamik neqerooruteqartoqartarpoq.

Taassuma Upernaviarsummi misileraavimmi misileraanermut saniatigut pisortat aningaasaliissutaat atorineqartarput. Misileraaneq misileraavilli 1915-imi pilersinneqarmat misileraanermik ingerlatsisoqartarpoq, ullumikkullu kontomit pingaarnemit 50.08.17-imit ingerlatsinera aningaasalersorneqarpoq.

Upernaviarsummi misileraavik aammattaq Kalaallit Nunaanni nunalerisut avammut kiinner-tarnerminni atortarpaat, aasakkullu takornariarpassuarmit pisortanillu angalasunit tikeraarteqartarluni. Upernaviarsuk Kujataani takornariarfiusartut pingaarnemit ilagaat, pingaartumik takornarissanit avatangiisinik pingaartitsisunit, tassani takornarissat nunarsuarmit kissakkiartornerup tassungalu atatillugu inuussutissarsiornernut sunniutaa takussallugu kissaatigisarlugu.

6 pillugu: Nunalerinermik inuussutissarsiummut allaffissornermut siunnersuinerimullu aningaasaliissutit

Allaffissornermut siunnersuinerimullu aningaasaliissutit immikkoortunut marlunnut atorineqartarput, tassani Nunalerinermut Siunnersuisoqarfik pingaarnertut ingerlatsiviulluni. Taassuma saniatigut Savaatillit Peqatigiiffiannut SPS-imut tapiisoqartarpoq, tassani tapiissutit Savaatillit Allattoqarfianut immikkoortitaallutik. Aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutit kontomi pingaarnemi 50.08.17-imiippat.

7 pillugu: Nunaateqarfinni ataasiakkaani ineriartortitsinerimut tapersiissutit.

Inuussutissarsiutinut tapersiissutinut aningaasaliissutikkut, Aningaasanut Inatsimmi ingerlatsivik 51-ikkut, nunaateqarfinnut ataasikaanut tapersiisoqartarpoq maskiinanik ingerlatsinermilu atortutunik allanik iluarsaanernut aserfallatsaaliuinerinullu inuussutissarsiutinut tapersiisarfinmiit taarsigassarsinerimut atatillugu annertunerusumik annikinnerusumilluunniit erniaqanngitsunik taaarsersugassaannigitsunillu taarsigassarsinikkut.

2007-imut aningaasanut inatsimmik takussutissiaq ukiut missingersersuiffiusut 2008-2010 ilanngullugit

--- 1.000 KR. ---

Nunalerinermut toqqaartumik tapiissutit	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Tunisinerimut tapiissutit	50.08.16	kr. 6.900	kr. 6.900	kr. 5.900	kr. 5.900
Savanik erniortuuteqarnermut, naatsiaanut il.il. tapiissutit	50.08.16	kr. 3.500	kr. 3.000	kr. 2.700	kr. 2.700

Katillugit		kr. 10.400	kr. 9.900	kr. 8.600	kr. 8.600
-------------------	--	-------------------	------------------	------------------	------------------

Suliffissuarnut tapiissutit	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Toqoraavimmi amigartoorutinut matusissutit	50.08.16	kr. 1.381	kr. 753	kr. 211	kr. 211
Katillugit		kr. 1.381	kr. 753	kr. 211	kr. 211

Nutaaliornermut tapiissutit / ineriartortitsineq	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Aallarnisaanernut tapiissutit	50.08.16	kr. 200	kr. 100	kr. 100	kr. 100
Ineriartortitsinernut tapiissutit	50.08.16	kr. 300	kr. 300	kr. 300	kr. 300
Nutaaliornermut katillugit		kr. 500	kr. 400	kr. 400	kr. 400
Katillugit	50.08.16	Kr. 12.281	Kr. 11.053	Kr. 9.211	Kr. 9.211

Allaffissorneq siunnersuinerlu	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Siunnersuisoqarfik	50.08.17	kr. 1.494	kr. 1.350	kr. 1.220	kr. 1.220
Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit	50.08.17	kr. 125	kr. 110	kr. 100	kr. 100
Savaatillit Peqatigiiffiat SPS	50.08.17	kr. 400	kr. 400	kr. 400	kr. 400
Katillugit		kr. 2.019	kr. 1.860	kr. 1.720	kr. 1.720

Ilinniartitaaneq/ilisimatusarneq	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Upernaviarsuk	50.08.17	kr. 3.007	kr. 2.707	kr. 2.440	kr. 2.440
Katillugit		kr. 3.007	kr. 2.707	kr. 2.440	kr. 2.440

Attaveqaatit	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Aqqusiniorneq	50.08.17	kr. 500	kr. 500	kr. 500	kr. 500
Katillugit		kr. 500	kr. 500	kr. 500	kr. 500

	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Katillugit	50.08.17	Kr. 5.526	Kr. 5.067	Kr. 4.660	Kr. 4.660

ESU-mit nunalerinermut aningaasaliissutit	Konto pin-gaarneq	AI 2007	M 2008	M 2009	M 2010
Taarsigassarsiat ernialersukkat	50.07.42	Kr. 7.842 ³	Kr. 2.100	Kr. 2.300	Kr. 2.300
Taarsigassarsiat ernialersugaanngitsut taarsersugassaanngitsullu	51.07.45	kr. 2.000	kr. 2.000	kr. 2.000	kr. 2.000
Nerukkaatisanik pisinermut taarsigassarsianut qularnaveeq-qusiinermut akiliutit	50.07.50	kr. 500	kr. 500	kr. 500	kr. 500

Inuussutissarsiuutini tapersiisarfimmi aningaasaliissutikkut 2007-imi nunalerinermik inuussutissarsiortunut erniaqanngitsutut taarsersugassaanngitsunillu taarsigassarsiatut 2 mio.kr.-it immikkoortinneqarput. Aningaasat taakku inuussutissarsiuutinut tapersiisarfik pillugu peqqussummi sinaakkutit iluanni siunertanut tamanut atorpeqarsinnaapput, 2007-imi amerlanerpaat narsaasiornermut akiliutitut atorpeqassapput. 2007-imi qaammatini siullerni pingasuni narsaasiornermut 1,4 mio.kr.-it atorpeqarut, taamaammallu nunalerinermik inuussutissarsiornermi siunertanut allanut aningaasat atorpeqarsinnaasut ikitsuinnaat sinnerupput.

Pisortat tapersiissutaat tassaapput nunalerinermut toqqaannartumik tapiissutit 10,4 mio.kr.-it, aallarnisaanermut tapiissutit 0,2 mio.kr.-it kiisalu erniaqanngitsunik taarsersugassaanngitsunillu attartugassat 2 mio.kr.-it. Katillugit 12,6 mio.kr.-it, taakkulu assigat nunaateqarfimmut ataatsimut 250.000 kr.-it, takuuk immikkoortoq 5. Tamassuma Sverigemi Islandimilu pissutsit assigai; Norgemili tapiissutinit ikinnerullutik (takuuk ”Nunalerineq pillugu politikimi suliniutissat pisariaqarut”; IP 2004).

Naatsumik ilisimatitsissutitut nunat allat nunalerinermut qanoq tapersiisarnersut ilanngussami 3-mi takuneqarsinnaavoq.⁴

2.2 Allaffissornikkut ingerlatsiviup maannakkut aaqqissuussaanera

Nunaateqarneq 1. april 2006-imiit Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfiup ataani allaffissornikkut aqunneqarpoq.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfimmi nunalerinermut immikkoortortaqarfimmi inummik ataatsimik piffissaq tamakkerlugu sulisartumik siunnersortimik/AC-fuldmægtigimik sulisoqarpoq, sulisorlu taanna Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnut aala-

³ Ilimagineqarpoq aalisarnermut inuussutissarsiornermut aningaasaliissutiniit 1,5 mio.kr.-it missaaniittut atorpeqassasut, sinnerilu nunalerinermut inuussutissarsiornermut.

⁴ Ilanngussaq Nunalerimut Siunnersuisoqarfimmit suliarineqarpoq.

jangersimasumik allattaavoq. Naalakkersuisut 1993-imi Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit pilersippaat, siunnersuisoqatigiit nunalerinermi pissutsinik Naalakkersuisunut siunnersuisarnissaat siunertaralugu.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit Aningaasanut Inatsimmi nunalerinermut konto pingaarneq naapertorlugu nunalerinermi siunertanut assigiinngitsunut aalajangiisinnaatitaavoq aningaasanillu atuisinnaatitaalluni.

Ingerlatsineq pillugu inatsisini malittarisassat malillugit Naalakkersuisut taamaallaat inatsisit malilugit aalajangiinissamik aningaasanillu atuisinnaanermik pisinnaatitsisinnaapput.

Naalakkersuisut UKA 2007-imi nunalerineq pillugu inatsisip allannguutissaatut siunnersuummik saqqummiiniarput, taamaalilluni Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit atuunneri pisinnaatitaviilu inatsisikkut aalajangersarneqassallutik.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit siunissami nunalerineq pillugu suliani tusarniaavigineqartanerisa saniatigut sunik pisinnaatitaaffeqassanersut Naalakkersuisut misissorniarpaat, ilaatigut Savaatillit Peqatigiiffiat SPS, Savaateqarnermut Siunnersuisoqarfik aamma Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit oqaloqatigalugit.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit maannakkut aaqquissuusaanerat ilanngussaq 01-imi takuneqarsinnaavoq, Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit aaqquissuusaanerinut takussutissiaq.

Soorlu Kalaallit Nunaanni nunalerinermut tapersiissutit pillugit qulaani immikkoortumi oqaatigineqartoq Aningaasanut Inatsimmi ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu aningaasaliissutit Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmut inissineqarnikuupput, inuussutissarsiutinut ilinniartitaanerat allat amerlanerit assiginagit Inuussutissarsiornermut Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfiup ataaniinnatik.

Immikkoortoq 3.7 ataaniittoq malillugu Naalakkersuisut inassuteqaatigissavaat nunalerinermi inuussutissarsiummut ilinniartitaanerit inuussutissarsiutinut ilinniartaanertut allatut inissisimalissasut, aningaasaliissutit allaffissornikkullu ingerlatsinerit Inuussutissarsiornermut, Sulisoqarnermut Inuussutissarsiutinullu Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfiup ataaniilerlutik.

Taamatut inassuteqaateqarneq annertunerusumik aningaasaliisoqarnissaanik neriuuteqarnermik aallaaveqanngilaq, akerlianilli aningaasaliissutigineqartut eqqortumik taaguuserneqarnissaat allaavigineqarpoq; soorlu ilinniartitaanermut aningaasaliissutit inuussutissarsiummullu tapiissutitaanngitsutut.

Savaatilinnorniat ilinniartitaasarnerat pillugu nalunaarut 12. September 1994-imeersumi ilinniartaanerup imaa allaaserineqarpoq, piumasaqaataallunilu nunalerinermi brancheudvalgeqassasoq. Aningaasaliissutinik Inuussutissarsiornermut il.il. Naalakkersuisoqarfimmut utertitsinermut atatillugu nalunaarut taanna pisariaqartumik nutarterneqartariaqarpoq.

2.3 Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut aqutsinermik aqqissuusseqqinneq

Nunalerineq aningaasanik pissarsissutaasinnaaneranut sanilliullugu aningaasanik pisariaqartitsiviungaatsiartuuvoq, taamaammallu aningaasanik attartornissaq pisariaqartinneqartarluni, taakkulu aningaasaliisartut namminersortut aningaasaliissutigisinnaasaannut tamatigut naleqquttuusaratik. Kalaallit Nunaanni nunalerinermi ukiuni 40-50-ni kingullerni inuussutissarsiutip siuarnissaanut pi-sortanit taarsigassarsisinneqarnissamik taperse-neqarnissamillu pisariaqartitsisoqartarnikuuvoq, pingaartumik inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik aqqissuussineq aqutigalugu.

Pisortanit tapersiinikkut taarsigassarsinikkullu aningaasalersorneqarnissamik pisariaqartitsinermut aamma pissutaavoq Kalaallit Nunaanni nunaateqarfiit tikikkuminaatsumiinnerat, inuussutissarsior-tut ikitsuullutik tunisassiornermi pissutsit ajornakusoortuullutik, tamassumalu qularnaveeqqutigine-qartut nalikillisittarpai - taamaalillunilu aningaasarsiutigalugu aningaasaliisartut soqutiginninnerat millisarluni.

Tunisassior-tuni pingaarnerni nunalerinermi tunisassiornerup ineriartorteqqinnissaani, tassa anner-tuumik ingerlatsinerup iluaqutai aammalu nunalerinermi tunisassiornerup tamarmiusup annertusar-nissaani, tunisassiornermi atortut annertusarniarlugit aningaasanik amerlaqisunik pisariaqartitsiso-qassaaq. Ingerlatsinermi illuutininut, uumasunut erniortitassanut, maskinanut narsaatinullu aningaasa-liinissaq pisariaqassaaq.

Nunaatillit tamarmik akuttunngitsumik inuussutissarsiutinik tapersiisarnermi allaffissornikkut aqut-siveqarfik attavigisarpaat. Nunaatillit ataasiakkaat eqqarsaatigalugit, pineqartoq ingerlatsinermi pigisanik nalilinnik pisinermini arlalinnik taarsigassarsiaqartarpoq kiisalu ukiumoortumik nerukkaa-tissanut akiliutissanik taarsigassarsisarluni.

Inuussutissarsiortuniit politikerinillu immikkoortumi allaffissornikkut aqutsinerup pisariillisar-ne-qarnissaa marloqiusamillu allaffissornissap pinngitsoornissaa kissaatigineqarpoq.

Inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik aqqissuussinerup ilusilersornerani taarsigassarsisitsisoqar-tarpoq tapersiisoqartarlunilu, tassani tapersiissutit ernialersugassaanngitsutut taarsersugassaanngit-sullu taarsigassarsiaritinneqartarlutik. Taassuma saniatigut inuussutissarsiutinut tapersiisanermik aqqissuussineq nunaatillit nerukkaatissanik pisineranni ukiumut ataatsimut aningaasalersuinissa-mik neqerooruteqartarpoq.

Aqqissuussineq immaqqa pisariillisar-neqarsinnaavoq taarsigassarsiaritinneqartut tapersiissutillu erseqqavissumik immikkoortinneqar-pata, taamaalilluni tapersiisoqarnerani uppernarsaatit annertu-ngaatsiartut suliarineqartussaajunnaartillugit.

Piffissaq sivisunerusoq eqqarsaatigalugu taarsigassarsiariniakkanik allaffissornikkut suliaqartarnek aningaaserivinnit namminersortunit ingerlanneqarsinnaavoq, kisiannili pisortat taarsigassarsianik sulianut akuusarnissaat immaqa suli pisariaqassaaq, taarsigassarsiniarnermi akiliisinnaassuseqarnermik nalilersuinermi qularnaveeqqusiinermilu aningaaseriviit namminersortut piunasaqaataat nunaatillit ikittuinnaat eqqortissinnaassammattigit.

Aammattaaq pisariaqarpoq nunaateqarnermik inuussutissarsiortut ukiuni aggersuni aningaasatigut pisariaqartitaannik nalilersueqqinnissaq, tunisassiornerup annertusarnissaa siunertaralugu inuussutissarsiut pisariillisaavigineqarsinnaassappat nukittorsaavigineqarlunilu.

Nunalerinermi inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi allaffissornikkut aqutsinermik aaqqissusseqqinneq

Suliniut

Suleqatigiissitaliortoqassaaq, taannalu nunalerinermut inuussutissarsiutinut tapersiisarnermik allaffissornikkut aqutsineq pillugu nutaamik siunnersuusiussaaq, tassanilu allaffissornermik pisariillisaanermik atuisunullu qaninnerulernissaanik kisaateqarnek isiginiarneqassaaq.

Isuma

Aqutsinermi illersorneqarsinnaasumik periusissamik nassaartoqarsinnaasoq, tassani allaffissornerup ilaa Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmut inissinneqarsinnaalluni.

Piffissamut pilersaarut

Periusissatut siunnersuut nutaaq 2007-ip naanerani piariissaaq, tusarniaanissaaq aamma Naalakkersuisut 2009 aningaasanut inatsisissamut siunnersuutaanni ilann-gussinissaq siunertaralugu.

2.4 Nunalerinermik pisortat allaffissornikkut aqutsinerannik eqaallisaaneq pisariillisaanerlu

Pisortat allaffissornikkut aqutsinermi suliaat arlallit iluaqutaasumik allanngortinneqarsinnaapput eqaallisarneqarlutillu, aqutsiveqarfimmut nunalerinermillu inuussutissarsiuteqartunut iluaqutaasumik.

Assersuutigalugu uumasuutinut neriniartitsivinnik aqutsineq akisussaaffeqarfinnut sulisoqarfinnullu arlalinnut agguarneqarnikuuneri eqqarsaatigalugu, tamannalu kinguneqarsinnaavoq nunalerinermik

inuussutissarsiortut pisariaqartitaat kissaataallu eqqarsaatigalugit suliassat piffissaagallartillugu suliarineqannginneri.

Tamanna tunngavigalugu inassuteqaatigineqarpoq nunaateqarnermik ingerlatsinermut malittarisassat maannakkut atuuttut misissorneqassasut pisariaqartillugulu nutarterneqarlutik.

ALLAFFISSORNIKKUT AQUTSINERMI MALITTARISASSAT ATUISUNIT ATORUMINARNERULERSINNEQARNISSAAT

Suliniut

Nunalerinermi malittarisassanik atuuttunik nalilersuineq, tamannalu tunngavigalugu nalunaarutissanut nutaanut siunnersuusiorsinnaaneq.

Isuma

Allaffissornikkut aqutsineq eqaallisarneqarsinnasoq, nunalerinermillu inuussutissarsiortut piffissaq sivisunerusoq eqqarsaatigalugu inerisaanissamut suliniutigisinnaasat pillugit tamakkerlugu isiginnissinnaanissamut qulakkeerinniffigineqarlutik.

Piffissamut pilersaarut

Nalunaarutissanut nutaanut siunnersuusiorneq nalunaarutinillu allanik nalilersuineq 2007/2008-imi ingerlanneqassaaq.

3. Nunalerinerup ilusaa aqqissuunneqarneralu

Pingaarmerusumik isigalugu nunalerineq ullumikkut inuit ataasiakkaat nunaateqarnermik ingerlatsinerannik tunngaveqarpoq, tamassumalu kinguneraa nunaateqarfiit mikisut amerlangaatsiarnerat, amerlanerilli ilimagineqarput nunaatilimmut taassumalu ilaqutaanut piffissaq tamakkerlugu inuussutissarsiortnermi isertitaqartarnissamut tunngavissiissasut. Ilaatigut kinguaariit marluk nunaateqarfik ataaseq ataatsimoorullugu ingerlattarpaat.

Kalaallit Nunaat Avannaani savaateqarnermi savaateqarfimmi ataatsimi agguaqatigiissillugu savaateqarfiunerpaagaluartoq; savaateqarfimmi ataatsimi agguaqatigiissillugu 417-it, inuussutissarsiut maannakkut aqqissuussaannermi tapiiffigineqarnissaminik pisariaqartitsivoq, tassa akini tuniniaavinnilu pissutsit, nunatsinni aningaasartuutit annertussusaannut atuuttunut sanilliullugu, Narsami toqoraavimmut 2006-imi savaaqqat agguaqatigiissillugu 465-it tunineqartut tunngavigalugit naammattumik isertitsiviusinnaangilaq.

Kalaallit Nunaanni nunalerineq 1960-ikkunniilli aqqissuussaannermi sukkasuumik ineriartornikuuvoq, nunaateqarfinniit ikitsuniit mikisuararsuarniit ullumikkumut nunaateqarfiit tamarluinnangajammik piffissami tamarmi inuussutissarsiutigalugu nunaateqarfiullutik. Ineriartorneq taanna suli pisariaqarpoq, tapiiffigineqarnissamik pisariaqartitsinerup annikillisinnissaa siunertaralugu suli pisariaqartumik pisariillisaaniarluni.

Ikinnerusunik savaatillit allilernissaat periarfissaqarpoq, naak suliap annertussusia eqqarsaatigalugu inuup ataatsip savaateqarfiani savat qanoq amerlatiginissaat qummut killeqararluortoq. Maannakkut maannakkullu teknologi taamatut annertussuseqartillugu savaateqarfinni inummit ataatsimik pigineqartumi savat ukiukkut nerukkarneqartartut amerlanerpaaffissat 600-it missaaniippoq.

Apeqqutaavoq Kalaallit Nunaata inoqutigiit savaateqarfiinik mikinnerusunik maannakkut aqqissuussaaneq ingerlatiinnassaneraa imaluunniit nunalerinermik inuussutissarsiornermi aqqissuussaaneq allanngortinniarneqassanersoq, tassani nunaateqarfiit suleqatigiinnerisigut imaluunniit kattussuunnerisigut anginnerusunik akunnaatsunik pilersitsisoqassalluni, sumiiffinni taamaaliortoqarsinnaappat. Savaateqarfinni avinngarusimasuni sanileriinni imminnut qaninnerusunik kattunnis-saq ajornakusoorsinnaavoq.

Oqallinnermi tassani ilaapput periarfissat suliffeqarfinnik nunaateqarfimmut attuumassuteqartumik pilersitsisinnaaneq. Tamanna aallartinneqareerpoq, assersuutigalugu takornariaqarnermi, naatsiianik tunisassiornermi, naatitsiveqarnermi allanilu. Tassunga atatillugu maluginiarneqartariaqarpoq savaateqarnermi savaatit amerlanerutillugit nunaateqarfimmut attuumassuteqartumik tunisassiornermut periarfissat killeqassasut.

Naalakkersuisut pingaarnerutillugu anguniaragaat nunaateqarfinni ataasiakkaani ingerlatsinermi aningaasaqarniarnermi sinneqartooruteqarnissamut periarfissiisoqassasoq.

3.1 Attaveqaatit.

Nunaammik tamaviaarussilluni ingerlatsissagaanni inuussutissarsiummik ingerlatsineq ikorfartorniarlugu pitsasumik attaveqaatinik pilersitsisoqarnissaa pisariaqarluinnarpoq.

Attaveqaatit paasineqassapput aqquserngit, talittarfiit, imermik innaallagissamillu pilersuineq, nioqqutissanik pilersuineq aammalu meeqqanut atuarfimmiiitsissinnaaneq, eqaaviit il.il. Attaveqaatit pitsaasuugaangata, pingaartumik aqquserngit talittarfiillu eqqarsaatigalugit, maskinanik piginneqatigiinissaq periarfissaalluarnerulissaaq, nutaanik narsaasiornermi nunalerinermi maskinat angisuut eqqarsaatigalugit.

Attaveqaatinik annertusaanermut atatillugu avatangiisit pingaaruteqarput, tassa inuiaqatigiit soorunami issittumi pinngortitap mianernartup illersornissaanut pisussaaffeqarmata. Aammattaaq illoqarfiit avataanni nunaqarfinnilu eqqagassanik angisuunik eqqaami avatangiisini annertuumik suliasaqarpoq; pingaartumik savimerngit eqqarsaatigalugit. Unammilligassaq tassaavoq sumiiffinni

oqartussat/kommunit aamma Namminersornerullutik Oqartussat teknikkikkut aningaasatigullu suleqatigiinnissaasa tunngavissaannik nassaarnissaq.

Attaveqaatinut assersuutitut taaneqarsinnaavoq ullumikkut Kujataani 200 km-it missaanni traktori-
nut aqquteqartoq, maannakkulu Aningaasanut Inatsimmi aqqusernut pioreersut aserfallatsaaliornis-
saannut atugassanik 0,5 mio.kr.-inik aningaasanik atugassaqartitsisoqartoq. Traktori-
nut aqquserngit nammineq pigisat isigineqarput. Aqqusernik allilerivinnissami annertunerungaartunik anin-
gaasaliisoqartariaqarpoq. Aammattaaq oqaatigineqarsinnaavoq aningaasaliissutit 1990-ikkulli aal-
lartinneranniit allanngortinnagit taamatut annertussuseqarnikuusut, akit allanngorarnertat tunngavi-
galugu aqqiisoqarani.

Nunaatinik nunaminertanik allaffissornikkut aqutsineq eqqarsaatigalugu Avatangiisunut Pinngorti-
mullu Pisortaqarfik maannakkorpiaq qarasaasiakkut nunaminertanik aqutsiner-
mi nalunaarsuiffim-
mik (GIS) suliaqartoq, nunaatillu qaraasiakkut nunaminertanik allaffissornermi aqutsiner-
mut nalu-
naarsuiffimmi pissusissamisoortumik pisariaqartumillu ilanngunneqassasoq.

Naggasiullugu oqaatigineqassaaq nunaateqarnermik inuussutissarsiortut soqutigisaqartullu allat
Kujataani nunaateqarfimmi innaallagissamat pilersuiner-
mi erngup nukinganik nukissiorfeeraliornis-
saq illersoraat. Tassunga atatillugu Naalakkersuisut inassuteqaatigissavaat savaateqarfimmi nukis-
siutiniit dieselitortuniit erngup nukinganik nukissiorfeeqqan-
ut annertuumik nussuinissami teknik-
kikkut inuiaqatigiillu aningaasaqarneranni pitsaaqutit ajoqutillu misissorluarneqassasut.

Aammattaaq siunnersuutigineqarpoq erngup nukinganik nukissiorfeeqqat taakkunungal-
u anin-
gaasalersuinerit, taassuma ataani tapersiisarnernut aqqiissuussinerit ilusilersorneri, pillugit is-
landimi nunaannarmi misilittakkat tassunga atatillugu paasiniarneqassasut.

**ATTAVEQAATIT INUUSSUTISSARSIUTINIK
INERISAANERMI PINGAARUTEQARLUINNARPPUT**

Suliniut

Attaveqaatit maannakut piusut siunissamilu attaveqaatissat nunalerinermik inu-
sutissarsiornermi pingaaruteqarluinnartut takussusissiorlugit. Nunaateqarfimmi si-
unissami attaveqaatinut aningaasaliissutissat tulleriaarnissaat takussutissiorneq.

Isuma

Nunalerinermik inuussutissarsiutit ineriartortinnissaa tamanit kissaatigineqartoq.

Piffissamat pilersaaut

Ukiunut tulliuuttunut qulinut aningaasaliinissamat pisariaqartitat pilersaarutillu sul-
arineri 2008-p ingerlanerani piariissapput.

3.2 Aaqqissuusaanermik ineriartortitsineq.

Nunalerinermik inuussutissarsiupput ukiorpassuani ineriartortinneqarsimavoq Kalaallillu Nunaanni avataanilu sulisoqarfiit suleqatiginerat iluaqutigilluarsimallugu. Inuussutissarsiutip aaqqissuusaanerata allanngortinneranut nunalerinermilu nutaanik isertitsissutaasinnaasunik pilersitsiniarnermut atatillugu nunalerinermut iluaqutaassaaq Nunalerinermut Siunnersuisoqarfiup inuussutissarsiutinik siarsaanermik suliaqartut allat aaqqissuussamik suleqatigilerpagit.

SIUNNERSUISOQARFIK INUUSSUTISSARSIUMMIK

SIUARSAANERMI PINGAARUTEQARPOQ

Suliniut

Nunalerinermut Siunnersuisoqarfiup, inuussutissarsiutinik siarsaanermik suliaqartut allat kisaalu GTE-p, Neqi A/S-ip, INULI-p aamma ATI-p akornanni ukiu-moortumik ataatsimeeqatigiittarnikkut suleqatigiinneq, inuussutissalerinermi ataatsimoorullugu ingerlatsineq kiisalu inuussutissarsiutinik siarsaanermi internetikkut nuttartakkamik pilersitsineq.

Isuma

Kujataani inuussutissalerinermi qitiusumik pilersitsinissaq suleqatigiisutigineqarsinnaasoq, Upernaviarsoq, Neqi A/S-ip Inuili-p aamma unnuisarfiit kiisalu pisarfiit akornanni qanittumik suleqatigiinnikkut.

Piffissamut pilersaarut

Suleqatigiit akornanni kingusinnerpaamik 2007-imi ataatsimeeqatigiittoqassaaq, allanik internetikkut takuneqarsinnaasumik innersuusiorneq aammalu ingerlatat suliamut tunngassuteqartut allaaserlugit – inuussutissarsiutinik siarsaanermi internetimi nittartagaq www.inussuk.gl-imi kingusinnerpaamik 2008-mi.

3.3 Nunaateqarnermik inuussutissarsiornermi sinaakkutaasumik atugassari-tineqartut

Pingaarnerusutut isigalugu nunalerinermi pingaaruteqarpoq, inuussutissarsiutinut allanut atuuttut assigalugit, suliffeqarfimmik ingerlatsinermi aalaakkaasunik naleqquttunillu sinaakkuteqarnissaq. Tapersiisarnernut aaqqissuussinerit assigiinngitsut pisortat annertuumik akuusarnerat innersuusutigalugu nunatsinni nunalerinermesunik tunisassiornerup ingerlatiinnarnissaa siunertaralugu politikikkut anguniakkanut tunngatillugu politikkerineqartoq taassumalu sunniutai nalilersussallugit pissusissamisoorpoq.

Ineriartortitsilluni suliniutivinnut Namminersornerullutik Oqartussaniit tapiissutinik pissarsinisamat maannamut soqutiginninneq ilimagisamiit kissaatigineqartumiillu annikinneruvoq.

Aningaasat annikingaatsiarput, 2007-imi 300.000 kr.-it, taakkulu nunalerinermi ineriartortitsinerni suliniutinut annikitsuinnarmik sunniuteqarnikuupput. Paasisassarsiorluni angalanernut atorneqarnerunikuupput ineriartortitsinernillu piareersaanermi atorneqarnikinnerunikuullutik.

Akerlianik aaqjissuussinerit inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi aaqjissuussinermi ineriartortitsinermut tapersiissutaasartut atorneqarnikooqaat, tassa taarsigassarsiat erniaqanngitsut taarsersugassaangitsullu. Maannakkut 2007-imi nunalerinermut inuussutissarsiutinut tapersiisarnermi ineriartortitsinermut tapersiissutitut atugassaritineqartut 2 mio.kr.-inut appartinneqarnikuupput, taakkulu sukulluunniit ineriartortitsinernut aningaasanik pisariaqartinneqavissunut naapertuutinngilat. Tamanna allangortinniartariaqarpoq, inuussutissarsiutinik tapersiisarnermi ineriartortitsinisamat tapersiissutitut aningaasaliissutitut atugassaangortinneqartut nalilersoqqinnerisigut, takuuk immikkoortoq 2.4.

INERIARTORTITSINERMI SULINIUTINUT

TAPERSIISSUTINIK PISSARSISINNAANEQ PITSAANERUSOQ

Suliniut

Ineriartortitsinernut aningaasaliissutit amerlanerunissaannik pisariaqartitsinermik taakkulu atorneqartarnerinut paasisitsiniaaneq; taamaaliornikkut nunalerineq pillugu politikkimi takorluukkat piviusunngortissinnaajumallugit.

Ineriartortitsinermi suliniutinut tapiissutinik pissarsisinnaanermut periarfissanik paasisitsiniaaneq, taassuma ataani suliniutinut nammineq aningaasaliineq nammineq sulinerup nalinganik pisinnaasoq. Suliniutit piviusunngortinnissaannut anner-tunerusumik soqutiginnissilertiniarluni tapiisarnermi aaqjissuussineq pillugu nalunaa- rummik atuuttumik aaqqiinissamik pisariaqartitsisinnaanermik paasiniaaneq.

Isuma

Aningaasanut inatsimmi sinaakkutit aamma nunalerineq aningasaqarnerlu pillugit politikkimi anguniakkat ataqatigiissasut, isumaqarfigineqartorlu ineriartortitsineq patajaatsumik ingerlassasoq.

Piffissamut pilersaarut

Ukiunut qulinut tulleriaraluni ineriartortitsinissamat pilersaarut tassunga missingersuutit, ilanngullugit ukiunut pingasunut tallimanulluunniit pilersaarutit aalajangersimasut, aalajangersarneqassapput 2007-ip aamma 2008-p ingerlanerani.

3.4 Naleqalersitsisarnerup tamarmiusup isiginiarneratigut annertunerusumik isertitaqartarnissaq

Nunalerinermi paasineqaraluttuinnarpoq naleqalersitsisartut tamarmik, tunisassiortut pingaarniit tuniniaasunut, suleqatigiinneq annertunerusumik isertitaqarnissamut pitsaanagerusumillu unammillersinnaassutsimut tapersiisartuq. Suleqatigiinnerit taamaattut annikitsukkaarlugit immikkuullarissunik tunisassiornermik nutaanik pilersitsisarnermut tapersiisarput ingerlatanilu ingerlareersuni angusat annertusartarlugit.

Immikkoortuni tamani tunisassianik ineriartortitsinikkut annertunerujartortumik naleqalersitsisar-nissaq inuussutissarsiornerup siunissaanut pingaaruteqarluinnarpoq.

Pisariillisaanikkut ineriartortitsinikkullu ingerlatsinermi aningaasaqarnermi sinneqartooruteqalersit-sisoqartariaqarpoq.

Tamanna illuatungaatigut ilinniartitaanermi ineriartortitsinermilu pisortat tapersiisarnissaannik tunngavissiissaaq.

Taperseeriaatsit taakku WTO-p iluani nunat tamat suleqatigiinneranni Kalaallit Nunaata peqataaf-figisaani aamma akuerineqarsinnaasariaqarput.

Taassuma saniatigut niuerfinnik tunisassianillu ineriartortitsineq nunalerinermik inuussutissar-siornermi isertat annertusarnissaanni annertuumik tunngaviussapput.

3.5 Tuniniaavinni pissutsit pitsaanagerusut

Tassani unammilligassat imatut eqikkarneqarsinnaapput:

- Nunarsuarmi tamarmi inuussutissat pillugit unammilleqatigiinneruleriartorneq pisiniarfiutil-lillu kattussuunneri.
- Nunarsuarmi niuernermi ammanerulersitsineq, taassumalu kinguneranik avataaniit nunaler-inermut politikkitta allangortinnissaa pillugu tatisimaneqalersinnaaneq.
- Atuisartut piumasaqarleriartuinnarnerat, taassuma ataani pitsaassuseq tunisassiallu ajornaal-lisarnissai pillugit.
- Nioqqutissat akisugajuttarput, piffissanilu inuuniarnikkut atukkat appasitsillugit tuniniarn-eqarneri ajornartorsiutaasinnaavoq.
- Tunisassiat amerlassusiisa killeqarneri tunisassiorfimmi tunisassiorsinnaassutsimik atuinermik annikillisitsisarput.

Nunarsuarmi inuussutissanik tunisassiorfiit ukiuni kingullerni aalajaallisarnikuupput. Ingerlatsisut, tunisassiornermi tuniniaanermilu, ikiliartorput alliartorlutillu.

Ineriartorneq pingaartumik niuertarfiit ingerlataminnik allisaanissaminnik annertuunillu ingerlatsinermi pitsaaquteqalernissamik kissaateqarnerannik aqunneqarpoq. Pingaartumik nunani killerni amerlasuunik pisiniarfiuteqartunit aqunneqarpoq. Niuertarfiit anginerulersikkiartorlugit tunisassior- tut allisarnermut malinnaasariaqalernikuupput, taamaaliunngikkunik amerlasuunik pisiniarfiutillit alliartuinnartunut sullissisinnaannginnamik. Ineriartornerup taassuma ingerlaannarnissaa ilimag- ineqarpoq. Nunap iluani pisisartut amerliartortinniarlugit aningaasaqarnermi ineriartornermut ta- manut atuuttumut sanilliullugu inuussutissat akikilliarporput, inoqutigiillu isertitaat ikiliartuinnartut inuussutissanut atorneqartarput.

Kalaallit Nunaat niuerfittut mikigaluartoq ilaatigullu immikkoortuugaluartoq Kalaallit Nunaanni atuisartut niuertarfiit pisiortornerminni isumaqatigiissutaasigut nunarsuarmi niuerfinni unamineq iluaqutigissavaat. Nunami namminer- mi inuussutissat pillugit unammilleqatigiinneq, soorlu savaaq- qat neqaat pillugit, sulii annertusiartussaaq.

Inerniliisoqartariaqarpoq Kalaallit Nunaanni tunisassior- tut (pingaarnert taakkulu tullii) akit qaffak- kiartornissaat ilimagissanngikkaat, akerlianik tunitsiviit pigiinnarusullugit akit allat ineriartornerinut sanilliullugu pisiniarfinni akit ataavartumik appariartussapput.

Kalaallit Nunaanni nunalerinermi tunisassiornerup aamma pisariillissarnissaanik avataani pissutsit pisariaqarlersitsp- put, taamaalilluni tunisassior- tut ataasiakkaat imminut akilersinnaanerujartortumik ingerlatinnissaannik pi- umasaqarfiulerluni, tamassumalu kinguneranik aaqqissuussaanermik ataavar- tumik naleqqussaanissamik pisariaqalersitsisoqarluni.

Akit qaffasingaatsiartut pigiinnissagaanni uku ilaatigut pisariaqarput

- tunisassianik pitsaalluinnartunik pilersuisinnaaneq,
- pitsaalluinnartuuneri up- pernarsarlugit kiisalu
- tunisassianik pisisartu- nut ilisimasaqarluarluni tuniniaasinnaassuseqarluni.

3.6 Tunisassior- tunut atugassarit- neqartut

Tassani unammilligassat imatut eqikkarneqarsinnaapput:

- Avatangiisini atugassarit- tat pioreersut savaaq- qat neqaat pillugit nunarsuarmi unammillertit- sinnut pingaarnernut, Australiamut, New Zealand- imut Argentina- mullu, sanilliullugit anni- kinnerupput.
- Nunalerinermi isertit- at inuussutissarsiutini allani ineriatorner- nut malinnaatinneqassapput.
- Tunisassiornermi pisariillisaanissamik ataavartumik pi- umasaqaatit.
- Tunisassior- tut ikikannersut erniortitsinermik suliaqarput.
- Isertitatigut tunngaviit allanngorartinnissaannik pisariaqartitsineq.

Ukiuni kingullerni savaatillit inuusukannerlutik savaaqateqarnermik ingerlataqarunnaartarput. Savaateqarnermik ingerlatsiunnaartut angusaqarnermikkut ajornerpaajunikuunngillat, kisiannili inuusutissarsiutini allani isertitsiviusinnaasut allat pitsaanerunikuupput.

Tassunga peqatigitillugu tunisassiortut unamilligassaat tamanut tunngasut aaqqiiviginiarlugit nunalerinermik inuusutissarsiorterup sukkasuumik ingerlatsiffigillualernissaanik suliaqarneq oqimaanikuuvoq. Siunnersuineranut, ilinniartitaanermut misileraanermullu pisortat aningaasaliissutaat ukiut ingerlanerini nikerarnikuupput, taassumalu kinguneranik ingerlaavartumik suliniuteqarnissaq ajornartorsiutaalernikuuvoq.

Aammattaaq suliniutini amerlangaatsiartuni nunalerisuni arlalinni tunngaviusumik ajortorsiutinut tunngatinneqartariaqarnikuupput. Tamassuma takutippaa pisarnerit malillugit tunisassiornernut aamma suliniutit nutaat aqqutigalugit annertunerusunik isertitaqarnissamut periarfissaqartitsilerniarluni pisinnaasanik ineriartortitsinissamik pisariaqartitsisoqartoq.

3.7 Ilinniartitaanermut atugassaritinneqartut aamma misileraasarneq

Nunarsuarmi sukkasuumik ineriartorfiusumi pingaaruteqarluinnarpoq inuusutissarsiutini tamani – taassuma ataani aamma nunalerinermi – ilinniartitaanermi suliniutinik aalajangersaanissaq.

Tamanna atuuppoq inuusutissarsiummik ingerlatsilersinnaasunut nutaanut, taamatuttaarli aamma inuusutissarsiutinik ingerlatsereersuni, taakkuami ilisimasaat teknologi ullumikkutut ineriartupal-latsillugu pisoqalipallattarput.

Taamaamat pissusissamisuussaaq misileraanermik, ilinniartaanermik ilinniartitaaqqittarnermillu ingerlatsineq nunalerinermut tapiissutiniit ilinniartitaanermik ingerlatsivimmi aningaasaliissutinut nuunneqarpata.

Aammattaaq pissusissamisuussaaq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit Inuusutissarsiornermut Inuusutissarsiutinullu Ilinniartitaanermut Pisortaqarfiup ataani brancheudvalgimik misileraanermilu ataatsimiititaliamik pilersitsisoqarnissaa. Nunalerinermi qaffasissumik ilinniartaneq misileraasarnerlu naleqquttoq ingerlatiinnarniarlugu ineriartortinniarlugulu taakku pisariaqartunik sulisussaqarnissaat ilisimasaqarnissaallu ilimagisariaqarpoq.

Naalackersuisut kissaatigaat namminiilernissamut tamani ilinniartitaanermik immikkut suliniuteqarnermi aamma nunalerinermik inuusutissarsiorneq ilanngunneqassasoq.

3.8 Tapersiisarnermi atugassarititaasut

Naalackersuisut pingaaruteqarluinnartutut isigaat nunalerinermut tapiisarneq ineriartornermut tapiisarnertut/aaqqissuusaanermi tapiisarnertut killeqartumillu ingerlatsinermut tapiisarnertut pisassa-soq.

Nunalerinermi ineriartornermi tapiissutit assigiinngitsut marluk taaneqarsinnaapput, tassani savaateqarnermut atatillugu tunisassianik ineriartornermi tapersiissutit aamma aallarnisarnermi tapiissutit.

Tunisassianik ineriartortitsinermit tapersiissutit aaqqiinernut assersuutigalugu takornariartitsisarnermut nunamilu inuussutissarsiutit taaneqartartunut tapersiissutinut assingupput.

Aallarnisarnermut tapiissutit savaateqarfinnut nutaanut aallarnissaanermut pioreersullu nutarsarnerinut atatillugu aallarnissaanermi isertitassaraluanut matusissutissatut tunngaviumik tunniunneqarsinnaapput.

Taassuma saniatigut isumaliutigineqartariaqarpoq savaateqarfiit kattunnerannut tapersiisoqassanersoq, kattunnerit taamaattut inuussutissarsiummi isertitaqarsinnaassuseq annertusarpassuk.

Ineriartortitsinermit toqqaannartumik tapiissutit saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat siunnersuisarnerup, allaffissornerup, misileraasarnerup ilinniartaanerullu ingerlanneqarnerinut ullumikkut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit ataanni Nunalerinermut Siunnersuisoqarfimmit ingerlanneqartunut nunalerinermik inuussutissarsiutip ineriartortinnissaanut ullumikkut tapersiisarput. Pisinnaasanik ineriartortitsinermi pingaartumik siunertaavoq inuussutissarsiutip pisariillisaavigineqarnissaanut tapersiinissaq, taamaaliornikkut inuussutissarsiortut nunaateqarfinni atasiakkaani ingerlatsinerminnik pitsanngorsaaniassammata, periutsinmik nutaanik misileraanikkut aammalu inuussutissarsiortunut taakkunanga paasisitsiniaanikkut kiisalu angusassamik toraagaqarluni siunnersuisarnikkut pikkorissartitsisarnikkullu.

Siunnersuisoqarfik pisortat sinnerlugit allaffissornikkut arlalinnik suliaqarpoq, ilaatigut nunalerinermut tapiissutinik allaffissornikkut aqutsinikkut, inatsisinut nalunaarutinullu atuuttunut tunngatilugu nakkutilliinikkut kiisalu nunaminertanik atuinissamik qinnuteqaatinik aamma inuussutissarsiutinut tapersiisarfirmut taarsigassarsinissamik qinnuteqaatinik suliaqartarnikkut, ilaatigulugu nunaatillit naatsorsuusuunnerisigut. Sullissinerit taakku nunaatillit ilaatigut akilertarpaat.

**AAQQUSSUUSAAANEQ   PILLUGU   POLITIKKIP   ALLANGORTINNERATIGUT
KAJUMILERSITSINERULERNEQ**

Suliniut

2009-2015 tapiissutit atorneqavinnissaannut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnik tusarniaareernikkut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiussiniarput. Ingerlatsiviup suli-aq aallartissavaa, ilinniartitaanerup ilisimatusarnerullu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmiit Inuussutissarsiutinut Ilinniartaanermut Pisortaqarfimmut nuunnerisigut agguaanissaq misissorniarlugu.

Isuma

Inatsisartut nunalerineq pillugu politikkimik anguniakkanut sinaakkutit iluanni nunalerinermik inuussutissarsiummut tapiissutinut sinaakkutissamik tamarmiusumik Inatsisartut aalajangiissasut. Taassuma saniatigut ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu suliniutinut sinaakkutaasunik tamarmiusunik Inatsisartut aalajangiissasut.

Piffissamut pilersaarut

2009-mut tapiissutiissatut Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiinnut tusarniaareernikkut Naalakkersuisunit siunnersuut 2007-ip naanerani piariissaaq.

Tapiisarneq pillugu politikkimik nutarterinerup ujarorneqartup ilusilersorneranut atatillugu nalilersuineranut ilanngunneqartariaqarpoq tapiissutaasinnaasunut siunnersuutaasinnaasumi uku isiginia-gassat qanoq annertutigisumik isiginiarneqarsimanersut:

- Ingerlatsinerup taamaalilluni tunisassiornermi aningaasaqarnerup pitsanngorsarnissaanut kajumilersitsinersoq.
- Avatangiisit illersorneqarsinnaasumik mianeralugit ingerlatseriaaseqarnissamut kajumissaataanersoq.
- Inuussutissarsiummi naammassisaqarsinnaassutsip pitsaanerusumik atorneqalernissaanut kajumissaataanersoq.
- Savaateqarnermi aaqquissuusaanermi ajornatorsiutit annikillisinnissaannut tapersiinersoq, taassuma ataani savaaqqat neqaannik tuniniaarnerup saniatigut isertitsiviusinnaasunik allanik ineriartortitsinissamut kajumiissaataanersoq.
- Allaffissornikkut aqukkuminarnersoq.

4. Nunalerinermi tunisassiorneq - tunisassiat

Isertitaqartarnermi siamasinnerusumik tunngavissiineq

Nunalerinermi isertitaqartarnermi siamasinnerusumik tunngavissiineq savaateqarfiit ataasiakkaat taamaallaat savaaqqat neqaannik tunisinermi akinik tunisassiornermilu avatangiisini allanngorarnernik annikinnerusumik isumalluuteqarnissamut tapersiissaaq.

Allanik isertitaqarnissamut periarfissat sumiiffimmiit sumiiffimmut allanngorartussaapput, tunini-aanermut, periarfissat sumiinneq attaveqaatillu kiisalu nunaatillit ataasiakkaat inuttut pisinnaasaat apeqqutaassapput. Taamaammat nunaateqarnerinnavimmit isertitaqarnissamut periarfissat kisimik isiginiarneqassangillat, kisiannili aamma assersuutigalugu takornariartitsinermit, sanaluttarnermit kiisalu ukiup qanoq ilinera apeqqutaatillugu aalisarnermit isertitat annertusisinneqarnissaat. Iserti-talli annertusinnaanni allanik isertitaqarniarniermut atatillugu aningaasaliissutinut aningaasalii-soqarnissaanik pisariaqartitsisoqassaaq.

Aammattaaq piffissami sivisunerusumi periarfissaassaaq Kalaallit Nunaanni nunalerinermi nunani allani pitsaalluinnartunik neriniartarfinnut pitsaalluinnartunik immikkuullarissunillu avammut tuni-niaasalernissaq.

4.1 Naatitanik naatsiiannillu tunisassiorneq

Ruuanik naatitsisarneq savaatilinnut arlalinnut ukiorpassuarni saniatigut isertitsissutaasarnikuuvoq pingaaruteqartoq. Ruuat naatitaapput ukiut tamaasa pissarsiarineqarsinnaasut mamarineqarluartullu – akuttunngitsutigullu amerlavallaat tuniniarneqartarput, sumiiffinni tuniniaaviit ulikkaartoorneran-nik akillu apparnerinik kinguneqartumik.

Naatsiiannik tunisassiorneq ukiuni kingullerni malunnatilimmik annertuseriarnikuuvoq, 2006-imilu 70 tonsit missaaniillutik.

Sumiiffini ujaraqarpiannngitsunik nunaqartillugu annertusaasoqarsinnaavoq aammalu aasakkut un-nuakkut qerinannngitsuni kiisalu aasaanerani nigermut oqqiuffeqartuni. Naatsiiannik tunisassiorneq nunaatilinnut ataasiakkaanut annertuumik isertitsissutaasalernikuuvoq.

Annertusaarujussuortoqarsinnaanera ilimanarpoq, kisiannili naatsiiannik annertunerusumik tunisassi-ortuni maskiinarsulernissaq pisariaqarpoq. Maskiinarsulernermit tassani pingaartumik piaassutinut aningaasaliinissaq pisariaqarpoq. Aammattaaq ilaatigut takutinneqartarnikuuvoq naatsiiat kukku-sumik uninngasuutiginerisigut asiusoornisaq pinngitsoorniarlugu qanoq passussinissamik uninnga-suuteqarnissamillu ilisimasat annertusarnissaannik pisariaqartitsisoqarsinnaasoq.

Ruuanik naatsiiannillu tunisassiornerup kiisalu Upernaviarsummi Nuullu Kangerluani tunisassiorne-rup saniatigut naatitanik tunisassiorneq annikitsuararsuuvoq.

Pingaartumik naatitat ”timmisartukkut tikisitat” nunami namminermit tunisassiat unammillersinnaa-vaat, naatitat taakku eqqussat assartorneranni aningaasartuutaasorujussuusarmata.

Qularutissanngitsumik naatitanik tunisassiornerup ineriartortinnissaa periarfissaqarpoq, tamassuma-nili illutunik naatsitsivinnik anginerusunik pisariaqartitsisoqarpoq. Annertunerusumik naatitanik tunisassiorneq, illut naatitsiviit 2-3000 m²-itut angitigisut atorlugit, piffissami tamarmi inuussutis-sarsiutaasussaassaaq.

Illuni naatitsivinni naatitsisarneq ilimanarsinnaavoq niuernermit atugassaritinneqartartut atorlugit ingerlanneqarsinnaasoq, tamatumani pisariaqarpoq siaruaasarnermi pissutsit aaqqiivigineqarnis-

saat, naatitsivimmiit atuisartumut assartuineq eqqarsaatigalugu – nassitsisarnerup qanoq akulikitsiginera aningaasartuutillu annertussusaat eqqarsaatigalugit.

Nunaateqarfiit mikinerusut ikitsunik savanik erniortuuteqartut illoqarfiit nunaqarfiillu anginerusut eqqaaniittut savaateqarnermut ilanngullugu saniatigut inuusutissarsiutitut mikinerusunik naatitsiviliorfissaqqinnerusinnaagunarput.

4.2 Orpissanik ikkussuineq aamma naatitsiviliorneq

Nunarsuarmi silaannaap kissakkiartornera ukiuni kingullerni 50-ini Kujataani orpissanik ikkussuinnermik misilittakkat eqqarsaatigalugit isumaliutersuutigineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni islandimiut periusaat atorlugu nunaateqarfinni naatitsiviliorsinnaaneq taparserneqassanersoq. Órpissanik ikkussuineq Norgep avannaani, Savalimmiuni Islandimilu pisortani taparserneqartarpoq. Misilittakkat takutinnikuuaat Kujataani orpiit naatinneqarsinnaasut, siunissamilu silaannaap kissarnerulernissaa orpiit naanissaannut tunngavissat pitsaanerulissannguatsiarpoq.

Immaqa, naatsitsiniarnermik suliniutinut atatillugu, naatitsiviliorniarneq Kujataani nunaateqarfiusuni piukkunnarluartuni aningaasanik annikinnerusunik taparserneqarsinnaassaaq, naasussanik ungaluliornerlu eqqarsaatigalugit.

4.3 Takornariartitsineq

1970-ikkunnili Qassiarsuup eqqaani savaateqarfinni ataasiakkaani unnuisarfeqarnikuuvoq, taakkulu aasaanerani isertitsiffiusarput.

Nunalerinermi takornariartitsisarnerup ineriartorteqqinneqarnissaa sulissutigineqarpoq, tassani takornarissanik sullissineq suliniutigineqarnerulluni. Taassuma ataani nunaateqarfiup nammineq tunsassiaanik takornarissanik nerisitsisarneq kiisalu takornarissat atorsinnaasaannik pitsaanerusunik.

Siunnersuisoqarfik siusinnerusukkut Greenland Tourism suleqatigalugu nunaateqarnermik takornariartitsisarnermut atatillugu savaatillit paasisassarsiorlutik angalanerannik aaqqissuinikuuvoq. Aammattaaq Destination South Greenland suleqatigineqarluarpoq, tassungalu atatillugu savaateqarfinnut siunnersortit tikeraaqatigiinnikuupput kiisalu oqalugiarteqarnikuulluni paasisitsiniaallunilu ataatsimiisitsisoqarnikuulluni.

Nunaateqarfimmut feriantitsiniarluni Islandimiut angalatitsiviannut attaveqalernissaaq maannakkut sulissutigineqarpoq, ilaatigut misilittakkanik paarlaasseqatigiinniarluni aammali aataatsimoorullugu takoqqusaarisarneq eqqarsaatigalugu.

4.4 Sanaluukat

Savaatillit nuliaat aamma/imaluunniit inooqataat ukiuni kingullerni sanalugaliortarput, taakkulu isertitanut tapertaasarput. Savat meqqui taamaallaat qilattakanut, alersinut, tujuulunnut il.il. atorneqarneq ajorput, kisiannili aamma isersimmatiliornermut atorneqartarlutik. Ivissuit iviillu panertitat perlakkanut il.il. atorneqartarput.

4.5 Immimmuk nersussuullu neqaanik tunisassiorneq

1998-imi nersussuaateqaqqilernerup kingorna 2006-ip aallartinnerani ikitsunik nersussuaateqarfiit sisamaapput nersussuit katillugit 24-iullutik, nersussuit immuujartagaallutik neqaalu tunisassiarineqartarlutik.

Upernaviarsummi misileraaviup nersussuarnik immuujartaagaateqalernissaq piareersarpaa, immummik tunisassiorfeeraliornikut immummik imigassamik yoghurtimillu tunisassiornissaq siunertaralugu. Siunertaavoq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiutigalugu immummik tunisassiornissamut periarfissat qulaajaaffiginarlugit.

Aammattaaq nunaatiliup namminersortup Upernaviarsummi misileraavik suleqatigalugu nersussuit neqaanik tunisassiornermik ineriartortitsivoq – irlandimiut nersussuaataannik dexterinik.

Kujataani nersussuaateqarnerup ineriarteqqinnissaanut aningaasaliiffissanut nutaanut aningaasaliissamik pissarsinissamut periarfissat ilaatigut ajornartorsiutaapput, tassa aallarnisarnermi anner-tuunik aningaasartuuteqartussaammat.

4.6 Meqqulinnik tunisassiorneq

Kalaallit Nunaanni siusinnerusukkut meqqulinnik tunisassiortoqarnikuvoq, kisiannili 1990-imili kingorna tunisassiorneq unitsinneqarpoq. Meqqulinnik tunisassiornerinnaq, savaateqarnermut ilali-ullugu, periarfissaasinnaavoq, kisiannili annertuumik ilinniartitsinissaq pisariaqarpoq kiisalu aali-sakkat perlukunit, toqoraanermi perlukunit aammalu piniartuniit puisit neqaanik sinnerutuniit ne-rukkaatissamik pissarsinissami ”attaveqaatit” qularnaatsut pilersinneqartariaqarput. Siunissami saa-rullinniarnissaq immaqa meqqulinnik tunisassiornissaq siunertaralugu uumasuuteqarfinnik nutaanik pilersitsinissamut tunngaviliisinnaavoq.

2003-mi upernaakkut meqqulinnik tunisassiornissaq siunertaralugu uummasuuteqarneq Siunnersui-soqarfimmiit savaatilinnut pikkorissaatigineqarpoq.

Aammattaaq Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfik chinchillaateqarnermik suliniut ataaseq taperserneqarnikuvoq. Chinchillaateqarneq Great Greenland A/S suleqatigalugu ingerlanneqarpoq, taassumalu ammit Glostrupimi amminik akitsorterussivimmi tuniniartarpai.

Meqqulinnik tunisassiorneq nunarsuarmi sumiiffiit amerlanersaanni niuernerme atugassaritaannat tunngavigalugit ingerlanneqartarpoq, taamalillunilu nunarsuarmi ammit akiinik taamaallaat tunngaveqarluni ingerlanneqartarluni. Taanna unammillerfiusorujussuavoq, tuniniaavinnilu akit al-lanngorartorujussuupput, meqqulinnillu tunisassiornissaq siunertaralugu uumasuutillit suliamik ili-simasaqarluarnissaat pikkorissuunissaallu pisariaqarluni.

4.7 Tuttuuteqarneq

Ullumikkut marluk tuttuuteqarfiupput, tamarmik Narsap kommunianiittut, tunisassiornerlu avam-mut tuniniaanermik annertunerusumik tunngaveqarpoq, ilaatigut killeqanngingajattumik aavartoqar-tarnera pissutigalugu, tamassumalu Kalaallit Nunaanni tuttu neqaanik tuniniaavinni amerlassusaatigut akiisigullu tatisimavai.

Tuttuutit amerlassutsimikkut assigiinneqaat. Aappaani tuttu nujuitsut 200-t missaaniipput, aappaanilu 2.200-it missaaniillutik.

Tuttuuteqarfissat akuerisaasumi naasoqarniarneq suli ajunngilaq. Ukiuunerani ukiup sikoqartillugu tuttu nujuitsut tuttuuteqarfissat akuerisaasup avataanut pisinnaasarput, tuttulli snescooterit iluaqutsiullugit katersorneqartarput. Ukiuni kingullerni tuttu tuttuuteqarfissat akuerisaasup ilua-niittarput, tassa silaannaap allanngoriartorneranut atatillugu sikuneq ajormat.

Kisaatiginarpoq tuttunik nujuitsunik kisitsisoqarnissaa kiisalu naasoqassuseq nutaamik misissuisoqassasoq, tuttuuteqarnermi savaateqarnermilu pissutsit paasiniarniarlugit.

Neriniartitsivinni sinneruttuni nujuitsunik tuttuuteqarnissaq ajussanngilaq. Kalaallit Nunaata Kitaata Kujatani tuttuuteqarnermi neriniarfiusinnaasut atorneqanngitsut annertooujussuupput.

Kalaallit Nunaanni tuttuuteqarnermik inuussutissarsiornermi assersuutigalugu EU-mut sanilliullugu sinaakkutaasunik atugassaqaqtitsisoqarpoq, ilaatigut unammillikkanut qaninnernut sanilliullugu i-kinnerungaartunik pisortanit tapersiisoqartarluni; aammalu ineriartortitsinerneq tapersiissutitut akinut toqqaannartumik tapersiisarneq eqqarsaatigalugu. Sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut taakku Kalaallit Nunaata Kitaata Kujataani nujuitsunik tuttuuteqarnerup annertusarsinnaaneranut atatillugu annertunerusumik nalilersorneqartariaqarput.

4.8 Timmiaateqarluni tunisassiorneq

Siusinnerusukkut nunaateqarfinni ataasiakkaani sumiiffimi tuniniagassanik manninnik ikitsunik tunisassiortoqartarnikuuvoq, tunisassiornerli taanna uninnikuuvoq. Taamaalilluni nunaateqarfinni nammineq atugassanik maannakkut tunisiassiortoqartarpoq. Manninnik tunisassioqqilernissami manninnik eqqussuineq unammillerneqartorujussuussaaq, ineriartortitsinerneq manniit qanoq sivi-sutigisumik uninngatinneqarsinnaaneranut malittarisassat allanngortinnissaaq pisariaqarpoq.

Taamaalilluni qallunaat manniutaasa tuniniarneqartarneranni Kalaallit Nunaanni immikkut akuersissuteqartoqarnikuuvoq, tassani manniit qaammatinik pingasunik pisoqaassusillit tuniniarneqarsinnaallutik. Taamatut immikkut akuersissuteqarnerup nunami namminerneq manninnik nutaanik tunisassiornerneq unammillernerneq iluaqtissaqartinngilaq.

5. Nunalerinerneq aningaasaqarneq

Soorlu immikkoortoq 2-mi oqaatigineqartoq pisortat nunalerinerneq tapersiissutaat toqqaannartut 2007-imi 12,6 mio.kr.-it missaaniipput. Annertussutsit taakku piffissap ingerlanerani assigiinngiiaarnikuupput, kisiannili aningaasannanniarnernerneq isertitaasinnaasut aammalu nunalerinerneq aningaasartuutit imminnut naapertuutinnginnerneq takutitsillutik.

Qitiusumik allaffeqarfimmi nunalerneq aningaasaqarniarnerneq nalilersuivittoqarnikuunngilaq.

Pissutsit taakku Naalakkersuisut aaqqinniarpaat, taamaalilluni siunissami pisortat aningaasaliisartut nunalerinerneq inuussutissarsiornerneq aningaasaqarnerneq inissisimavimmik nutartikkamik paasis-sutissiissutigineqartarniassammata.

Ingerlatsiviup nunalerinermillu inuussutissarsiortut qanittumik suleqatigiinnerisigut aningaasaqarni- arnermik nalilersuisoqassaaq. Nalilersuinermi pisariillisaaffigineqarsinnaasut ilanngunneqassapput; assersuutigalugu uumasuutit aamma/imaluunniit nunaateqarfiit pioreersut allisarneranni kattunne- ranniluunniit. Taamaaliornikkut Naalakkersuisut nunalerinermi aningaasaqarnikkut ingerlatsinermi- lu paasissutissanik nutartikkanik pigisaqartuassapput.

Suliassaq taanna pingaartinneqarpoq, taamaammallu siunertaavoq 2007-ip naannginnerani tapiissu- tinik pisariaqartinneqartunik eqqortunik saqqummiinissaq, nunaateqarfinnik aqqissuussinerit assi- giinngitsut tunngavigalugit tunisassiornermut, isaatitaqarnermi pissutsinut il.il. tunngatillugu nuna- lerinermut toqqaannartumik tapiissutit aammalu ineriartortitsinermut aningaasaliissutit eqqarsaati- galugit.

Pissutsit qulaani taaneqartut pissutigalugit Nunalerineq pillugu Politikkimik nassuiaanermi uani nunalerinermik aqqissuussisinaanermi assigiinngitsuni tapiissutissatut pisariaqartitat erseqqissu- mik oqaatigineqarsinnaanngillat, tunisassiornermut, isertitaqartarnermi pissutsinut il.il. tunngatillu- gu.

Ataatsimut isigalugu oqaatigineqarsinnaavoq inuussutissarsiornermut tapiissutit kingunerisinnaa- gaat inuussutissarsiutini pitsaanngitsumik ingerlatsinermik kinguneqartitsisinnaasut. Aningaasanut Inatsimmi inuussutissarsiutitut tapersiisarnermi aningaasaliissutit ikilineqassappata, soorlu tamanna 2007-imut Aningaasanut Inatsimmit ukiunut missingersersuiffiusuni ersittoq, nunalerinermut anin- gaasatigut tapiissutit tapersiisarnernut aqqissuussinerit allat aqutugalugit qulakkeerneqarnissaat pisariaqalersinnaavoq.

5.1 Ingerlatsinermi aningaasaqarneq

1999-imiilli immikkoortunut pingaarnernut pingasunut ingerlatsinermut tapiissutinik takussutissiaq tabelimi ataaniittumi takuneqarsinnaapput (kisitsisit nunap karsiata naatsorsuutaanit aaneqarput):

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Tunisinermit tapiis- sutit	4.380	3.500	7.700	5.700	5.025	5.725	6.525	6.912
Aqqissuussaa- nermut tapiissutit	350	350	492	500	400	3,900	3,900	3,900
Aallarnisarnermut tapiissutit	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200
Katillugit	6,930	6,050	10,392	8,400	7,625	11,825	11,625	13,012
Nunaateqarfiit amerlassusii	51	51	47	47	47	47	51	51
Toqqaannartumik tapiissutit agguati- giissillugit	0,134	0,119	0,221	0,178	0,162	0,252	0,228	0,255
<i>Toqoraavimmi inger- latsinermut tapiissutit</i>	-	-	-	-	-	1,800	1,575	1,188

Piffissami 1999-2000 aaqqissuussaannermut tapiissutit tassaapput naggorissaatissanut tapiissutit, aammalu 2004-miit tassaapput savanik erniortuuteqarnermut, meqqunik tunisassiornermut kiisalu naatsiiianik tunisassiornermut aaqqissuussaannermi tapiissutit.

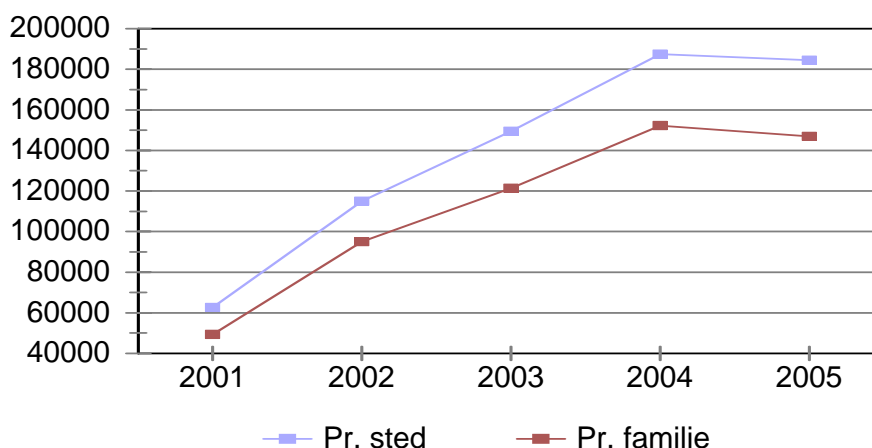
Nunalerinermi ingerlatsinermut tapiissutit suussusaat annertussusiallut (toqaraavik ilanngullugu), soorlu tabelimi takuneqarsinnaasoq, ukiut ingerlaneranni allanngorarnikuupput, kisiannili amerliar-torsimallutik.

Ingerlatsinermut tapiissutit pillugit tabeli isertitat isertat ineriartornerannut sanilliukkaanni assigiin-neri ersearissamik takuneqarsinnaavoq, tassa savaatillit ataasiakkaat isertitaat aamma ukiuni arfineq pingasuni pineqartuni amerliartornikuummata.

(Pissarsivik: SPS marts 2007)

Egenløn pr. sted & pr. familie

Udvikling af egenløn 2001-2005

Ukiunut 1999-imiit 2005-imut kisitsisit naatsorsuutini kisitsisaapput, kisiannili 2006-imi kisitsisit aningaasaliissutini kisitsisaallutik, tassa 2006-imut kisitsisit maannakkut piareernikuunngimmata.

Oqaatigineqassaaq aaqqissuussaannermut tapiissutit 2007-imi toqoraanerup kingorna nalilersorne-qassammata, tassa 2004-imi tapiissutit aallartinneqarmata Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq taamatut kissaateqarnikuummat.

Nunalerinermut tapiissutinik pitsaasunik aaqqissuussisoqarnikuunera inuussutissarsiuutini allani aal-larnisaasut ingerlatsinerminni assingusunik periarfissinneqarnissaminnik tunngavilersuutitut akut-tunngitsumik atortarpaat. Periarfissaqanngilaq kissaatiginaranilu, tassa aaqqissuussaannermi ajornar-torsiuutinik pilersitsisussaammat unammileqatigiittarnermillu innarliisussaalluni kiisalu piffissami

ilinniartitaanerup, peqqussutsip aammalu inuttut atugaqarnerup suliffeqarnerullu politikikkut sal-liutinneqarfianni aningaasartuutit amerlisinneqartussaammata.

5.2 Inuiaqatigiit aningaasaqarnerat

Tassani unammilligassat imatut eqikkarneqarsinnaapput:

- Aaqqissuussaanermi politikki pisariaqartitat, attaveqaateqartitsinermi aningaasartuutit er-seqqinnerulersinniarlugit.
- Sumiiffinni nunaateqarfiusuni attaveqaatit annertusarnissaasa nalilersornissaannik pisaria-qartitsineq, taakku nunalerinermillu inuussutissarsiuup ineriartortinneqarnerani ataqatigiis-saarininissaq siunertaralugu.
- Inuussutissarsiuupinut tapiisarnermi nunap karsiata aningaasartuutaasa annikillisinneqarnis-saannik kissaatit, aammalu aningasat atorineqartut inuiaqatigiit aningaaqarneranni pissarsis-sutaasarnerat annertusarniarlugu.
- Nioqqutissanik ujartuisitsisalernissaq taassumalu kinguneranik kalaallit inuussutissaataanik tunisassiorneq annertusarlugu.

Nunalerineq inuussutissarsiuupinut allanut imaluunniit imminut nappasinnaasumik aningaasaqarner-mik pilersitsiniarnermi aaqqissuussaanermi inuiaqatigiit pingaarnerusumik pisariaqartitaannut sanil-liullugu immikkut isiginiarneqarsinnaangilaq. Tamassuma ilaatigut kinguneraa pisortat assigiin-ngitsutigut sulissineranni aningaasartuutinik ersarinnerulersitsinissaq, tapiissutigeqqitassanik tapii-sarnernik naleqqutinngitsunik piiaaneq il.il.

Allannguinerit taamaattut akuttunngitsumik kingunerissavaat taarsiilluni aaqqissuussinernik assi-giinnngitsunik allanngortiterineq aaqqissuinerlu, tassa inuussutissarsiuupinut atuisunullu tunngatitanik immikkut tapiissutit, tassungalu atatillugu taakku sullissinerlut qaffasinnerusumik akiliisassapput. Tassunga peqatigitillugu piffissap ingerlanerani tapiisarnernik aaqqissuussinernit taamaattut anikilli-sikkiartuaarneqarnissaat piumasagaataagaluttuinnassaaq.

Aammattaaq pingaaruteqarpoq nunat allat periusaat assigalugit nunalerinermi kisitsisit pingaarnernit takutissalugit; tapiissutit tapersiissutulu ataasiakkaat taaguutaat eqqarsaatigalugit.

Akerlianik Naalakkersuisut aamma politikkerat inuussutissanik nunami namminermi tunisassanik tunisassiornerup annertusarnissaa, taassuma ataani nunalerinerup ineriartortinneqarnissaa. Angu-niakkat taakku assigiittariaqanngillat, tamannalu nunalerinermi ukiuni kingullerni ineriartornerup takutinnikuuaa.

Pissutsit akerleriinnerat taakku savaateqarnermi nalornilersitsinerlut pissutaaqataanikuuvoq, inuus-sutissarsiuupinullu imaluunniit inuussutissalerinermik ingerlatsisuni allani naleqquttuunikuunani. Taamaammatt nunalerineq pillugu politikkiisaaq ineriartornerup sammivissaatut kissaatigineqartumik erseqqarissitsinerulernissamut tapersiiniartariaqarpoq, taannalu tatigalugu pisariaqartunik aningaa-saliinissanut periarfissiisariaqarluni. Naalakkersuisut aammattaaq anguniarniarpaat nunalerineq

pillugu politikissatut kissaatigineqartup aammalu Aningaasanut Inasimmi aningaasaliissutit ataqatigiissasut.

**NUNALERINEQ PILLUGU POLITIKKIP IMMIKKOORTUNILU ALLANI
POLITIKKIT ATAQATIGIINNISSAAT**

Suliniut

Ingerlatsivik Nunalerinermillu Inussutissarsiortut ukiut tallimakkaarlugit inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannik inuussutissarsiummillu nalilersuissapput.

Isuma

Nunalerineq pillugu politikkit akuerineqartup piviusunngortinnera ersarissuussa-soq paasiuminartuullunilu.

Piffissamut pilersaarut

Nalilersuineq siullem 2010-mi ingerlanneqartussatut siunnersuutigineqarpoq

6. Politikikkut isiginiagassat allat

6.1. Nunat tamat akornanni pisussaaffiit

WTO (World Trade Organisation)

Pingaarnerusutut paasineqartariaqarpoq Kalaallit Nunaanni nunalerinermi pinngortitap atugassarititai ajornakusoortuusut, tassungalu peqatigitillugu nunalerineq ataatsimut isigalugu nunarsuarmi nunani tamarluinnangajanni tapiiffigineqartarpoq illersorniarlugu aaqqissuisoqartarluni.

Tapiisoqanngippat arlaatigullu illersuisoqanngippat Kalaallit Nunaanni nunalerinermi tunisassiat annikitsuararsuussapput tammavillutilluunniit.

Savaateqarnermut tapiisarnermi politikki akitsuusiillunilu illersuineq WTO-mut tunngatillugu Kalaallit Nunaata pisussaaffiit atatinngit isigineqarsinnaanngilaq.

Savaaqqanik tunisassiatsinnik illersuineq nunanut allanut imaaliinnarlugu sanilliunneqarsinnaanngilaq, taakkunanik 1) ingerlatsineq annertunerujussuuvooq – aamma inoqassutsimut sanilliullugu aamma 2) inuussutissarsiummi aningaasaqarnikkut kingunii pingaarnerusuupput. Savat amerlaginarpianngillat. Taamaalilluni savaaqqanik tunisassiornerup pingaaruteqarluniarneranik tunngavilersuut annikillisinneqassaaq. Tamanna WTO-mi malittarisassat tunngavigalugit aaqqissuussinitsinni pilersaarusanut pingaaruteqarpoq.

Maannakkut Kalaallit Nunaata tapersiisarnermi aqqissuussinerit WTO-mut akueritinnikuunngilai, akueritinniarnissaalli aalajangiunniikuullugu. Suliamik ingerlatitseqqinnermi Kalaallit Nunaat – nunat nunalerinermik annikitsumik ingerlatsisut assigalugit – Kalaallit Nunaannut iluaqutaanerususamik tapersiisarnermi aqqissuussinerit pillugit isumaqatigiinniarniarpoq naleqqussaallunilu.

Piffissami aggersumi pingaartumik tapersiisarnermi politikkip naleqqussarnissaanut tunngavissioruni suliaqartoqarniarpoq, taamaalilluni illuatungaani WTO-mi isumaqatigiissutinut naleqqussaniartoqartussaalluni illuatungaani nunalerinermi ineriartortitsinermut pisariaqanngitsumik ajoqutaasussaangitsunik.

NUNAT TAMAT AKORNANNI INERIARTORNERMUT NUNALERINEQ PILLUGU POLITIKKIMIK NALEQUSSAANEQ

Suliniut

Nunanut allanut pisortaqarfik Udenrigsministeria aamma Danmarks Eksportråd suleqatigalugit isumasioqatigiissitsissaq ataatsimiititsillunilu, tassani nunalerinermi aqqiissuussinerit qanoq annertutigisumik naleqqussarnissaannik pisariaqartitsinermik ilisimasaviit ujartorneqassallutik ingerlaqqinnissarlu pitsaanerpaamik qanoq aqqissuunneqassanersoq.

Isuma

Politikkikkut qulliunerusumik kissaatigineqartoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni tapersiisarnermi aqqissuussinerit WTO-mut akuerineqarnissaat, ilaatigullu inuussutissarsiutit pineqartut, taasuma ataani nunalerinerup, ineriartoqqinnissaannut sapinngisamik pitsaanerpaamik atugassa-qartikkummallugit sulinermi peqataanissaq.

Piffissamut pilersaarut

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Pisortaqarfik aamma Nunanut Allanut Pisortaqarfik Qallunaat Nunaanni suleqatit suliamut attuumassuteqartut suleqatigalugit WTO nunallu WTO-mi ilaasortat oqaloqatigineqassapput paasiniarlugu qanoq iliorluni Kalaallit Nunaanni tapersiisarnermut aqqissuussinerit WTO-mi malittarisassanut naleqqussarneqarsinnaanersut suleriaqqinnissarlu qanoq pitsaanerpaamik aqqissuunneqassanersoq.

Nunani Avannarlerni Ministerrådi

Pisortaqarfimmi Nunalerinermut Immikkoortortaqarfik Nordisk Ministerrådip ataani Nunalerinermut Orpippassualerinermullu ataatsimiititaliami ilaasortaavoq, kisiannili taamaallaat ataatsimeeqaataarluni Kalaallit Nunaannut soqutiginarunik suliaqartoqaraangat, assersuutigalugu uumassusillit sananeqaataannik pisuussutit, issittumut igalaaq suliniutinilu nunani avannarlerni ataatsimoorullugu soqutigisaqarfiusuni.

6.2 Siunnerfeqarluni ujartorneqartunillu aqunneqartumik siunnersuineq

iliniartitaanerlu

Inuussutissarsiummut siunnersuisarneq Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqarfiup suliaani pinga-nersaavoq, taamaammallu pingaaruteqarluni taassuma pitsaasuunissaa pisariaqartitallu tunngaviga- lugit ingerlanissaa, inuit ataasiakkaat nunalerinermilu pingaarnerusutut unammilligassat eqqarsaati- galugit.

Siunnersuisarneq aamma nunaatilinnut pingaaruteqarluinnarpoq, taamaammallu taakku paasisaria- qarpaat siunnersuineq inuussutissarsiummik ingerlatsinermi aningaasartuutit ilagigaat.

Taamaalilluni Naalackersuisut naleqquttutut isigaat Siunnersuisoqarfiup atuisunut sullissinermini naleqquttumik akiliisitsisarnissaa.

Ataavartumik ilinniartitseqqittarneq

Tunngaviulluinnartunik siunnersorneqarnissamik ujartuineq annikillisinneqarsinnaavoq tunisassior- tunik pingaarnernik siunnerfeqarluni ilinniartitseqqittoqartarpat, aammalumi isertitsiviusinnaasunik nutanik ineriartortitsinermi annertunerusumik ilinniartitaanissaq pisariaqarajuttarpoq.

SUNNIUTEQARNERUSUMIK ILINNIARTITSEQQITTARNEQ

Suliniut

Ilinniartitseqqittarnermik ataavartumik nalilersuineq, suliniutit pillugit uppernar- saaneq, inuussutissarsiortut pisariaqartitaat aallaavigalugit pikkorissartitsinissat pillugit ukiumoortumik pilersaaruserneq.

Isuma

Inuussutissarsiutinik siuarsaanermik suliaqartut allat ilinniarfiillu suliamut attuu- massuteqartut suleqatigalugit nunalerinermik inuussutissarsiummik ineriartortitsi- nermut atatillugu soqutigintartunik pikkorissartitsisoqarsinnaavoq

Piffissamut

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit nalunaarsusiaanni ilinniartitseqqittarneq ukiumoortumik uppernarsarneqartassaaq. Ukiut tamaasa marts-imi pisariatitsi- nermik paasiniaaneq ukiuunerani ataatsimeereernikkut.

Nunalerinermik ingerlatsinissamut inuusuttunik kajumissaaneq

Nunalerinerup iluani ilinniartitsinissaq qangali isiginiarneqartarnikuuvoq, aamma nunat sanilugit suleqatigalugit. Tamanna toqqammavissaalluarpoq, tassa tunngaviusumik ilinniartitsinermi piuma- saqaatit annertusiartormata, taassuma ataani assigiinngiartumik ingerlatsinissaaseqarnermik

pilersitsinissamut tunngatillugu. Inuussuttunut ingerlatsilernissaannik kajumilersitsinissaq, taakkulu suliamut attuumasunik pinsinnaasaqarfiulersunik ilinniagaqarnissaat inuussutissarsiummik ineriartortitseqqinnissamut pingaaruteqarpoq.

NUNALERINERMI INUSSUTTUT PISINNAASAQARTUT AMERLANERUSUT

Suliniut

Nunalerinermi ilinniartitaanerit pillugit paasissutissiissusiorneq, qinnuteqartut piukkunartut amerlanerusut ilinniartitaanermut kajumilersinniarlugit.

Isuma

Nunani allani atuarfinnik sulinermilu misilittaaffiusinnaasunik pisariaqartitanik naam-massinnaasunik suleqatigiinissamik isumaqatigiissuteqarneq ingerlaannarsinnaasoq

Piffissamut pilersaarut

Paasisitsiniuutissat kingusinnerpaamik 2008-p naanerani piariissapput

Nutaanik ilisimasaqalerniarluni misileraanerit

Inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermi ilisimasat tunngaviupput. Nunalerinermi tamanna nutaarsi-assaannigilaq, tassa ukiuni arlalissuarni misileraanerit ingerlanneqartarnikummata, taakkulu ullu-mikkut ingerlanneqarput Misileraavik Upernaviarsuk qiteralugu. Misileraani nunami maani sooru-nami killeqarpoq, taamaattumilu ilisimasat annertunersaat Nunaleringeq pillugu Siunnersuisoqatigiif-fimmit ingerlateqqinneqartartut nunani allani misilittakkanik tunngaveqarput.

Kisiannili Kalaallit Nunaanni pissutsit tunngavigalugit misilittaasarnissaq suli pingaaruteqarpoq, taamaalilluni inernerit toqqaannartumik atorneqarsinnaaniassammata. Aningaasat atorneqarsinnaa-sut killeqartorujussuummata pingaaruteqarpoq ingerlatat pisariaqartanik tunngaveqarnissaat, inuus-sutissarsiutip unammilligassaanik aaqqiiniarnermut tunngatillugu.

TUNISASSIAT NUTAAT ANNERTUSARNIARLUGIT MISILERAANEQ

Suliniut

Misileraanermut ataatsimiititaliaq pilersinneqartoq suleqatigalugu ukiunut pingasunut mi-sileraanissamik ataavartumik pilersaarusingiorneq

Isuma

Misileraanermi aningaasatigut sinaakkutit piffissap ingerlanerani ajornerulissanngitsut.

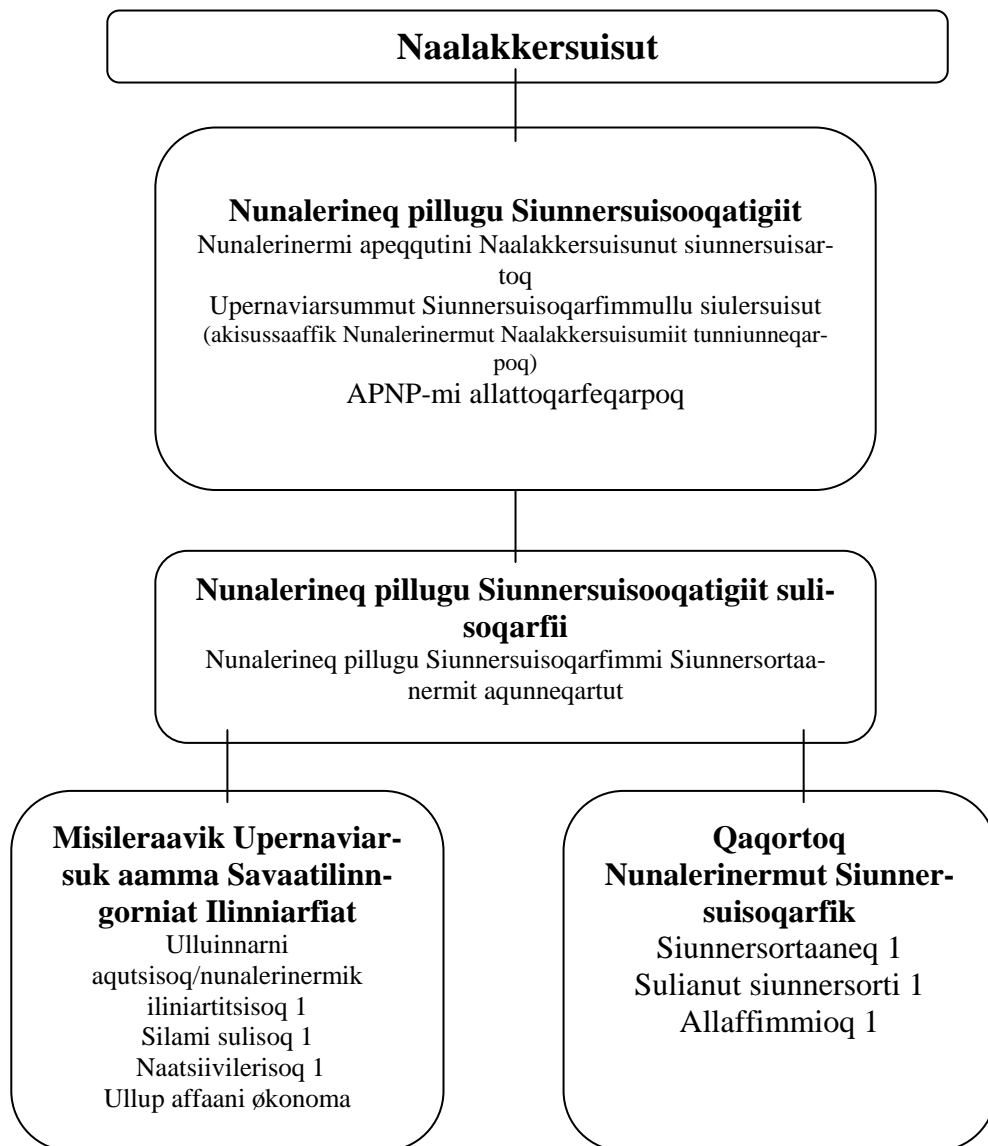
Piffissamut pilersaarut

Ukiunut pingasunut pilersaarut siullesq 2008-imi akuersissutigineqassaaq, 2015-illu tunngaanut ukiut tamaasa ukiup taamaalinerani nutarterneqartassalluni.

Ilanngussaq 1

Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aaqqissuussaanera pillugu diagrammi:

Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aaqqiissuussaanerat katitigaanerallu diagrammimi ataaniittumi takuneqarsinnaapput.

Soorlu qulaani takuneqarsinnaasoq Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit nunalerinermi sulisoqarfinnut assigiinn-gitsunut marlunnut, siullertut Upernaviarsummi misileraavimmut aamma savaatilinn-gorniat ilinniarfiannut aappaattullu Qaqortumi Nunalerinermut Siunnersuisooqarfimmut siulersuisutut atuuppoq.

Siunnersuisooqarfimmi siunnersortaaq sulisoqarfinnut taakkununga marlunnut qulliinerusumik aqutsisuuvoq.

Taamatut aaqqissuussaanermi Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit qaqugukkulluunniit politikki atuuttoq tunnga-vigalugu Naalakkersuisunut attaveqartuuvoq akisussaaffeqarlunilu.

Ilanngussaq 2

Nunalerineq pillugu inatsisinik, peqqussutinik nalunaarutinillu takussutissiaq

Nunalerineq qulliunerusumik nunalerineq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 5 2. maj 1996-imeersaq atorlugu killilersorneqarpoq. Inatsit taanna tunngavigalugu sisamanik nalunaaruteqarpoq:

Nr. 20 8. september 1997-imeersaq nunalerinermik nakkutilliineq pillugu.

Nr. 22 8. september 2000-imeersaq neriniartitsivinnik nersutaatinillu malittarisassaqartitsinikkut aqutsineq pillugu.

Nr. 25 22. juni 2001-imeersaq savaateqarneq hestiuteqarnerlu pillugit.

Nr. 26 22. juni 2001-imeersaq Nunalerinermut tunngassuteqartuni ineriartortitsinerup siuarsarneqarnissaa pillugu.

Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit taakkulu ingerlatsinerat piniarneq aamma aalisarneq pillugu siunnersuisooqatigiittut inatsisikkut killilersorneqanngilaq, aammattaaq takuuk Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit aqqissuussaanerat pillugu immikkoortoq.

Taakku saniatigut nalunaarut suli atuuppoq savaateqarneq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 1 21. april 1998-imeersaq tunngavigalugu nalunaarut:

Nr. 23 8. august 1993-imeersaq savaateqarfinnik pilersitsinermut tapiissuteqartarneq pillugu.

Aammattaaq Inatsisartut Inatsisaat nr. 12 29. oktober 1999-imeersaq aamma Inatsisartut Inatsisaat nr. 5 2. maj 1996-imeersaq tunngavigalugit nalunaaruteqarpoq:

Nr. 10 5. juli 2006-imeersaq Piniakkanik savaateqarnermilu tunisassianik tunisaqarnermi nalunaaruteqartarneq pillugu.

Uumasunik illersuineq, inuussutissanik nakkutilliineq, avatangiisit il.il. malittarisassat inatsisitigut nalunaarutikkullu taakkununnga atasutigut killilersorneqarput.

Uumasunik illersuineq:

Inatsisartut inatsisaat nr. 25 18. december 2003-meersaq uumasunik illersuineq pillugu

Kalaallit Nunaanni Pinerluttulerineq pillugu Nalunaarummi § 65, Lb nr. 49

Inatsisartut Inatsisaat nr. 18 af 30. oktober 1998-imeersaq qimmit qimuttut kiisalu qimmeqarneq qitsuuteqarnerlu pillugit

Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 15 19. juni 2003-imeersaq Kommunit qimmit qitsuillu pillugit ileqqoreqqusaat pillugit

Inuussutissat:

Inatsisartut Peqqussutaat nr. 17 28. oktober 1993-imeersaq inuussutissanik nersutillu nappaataannik inunnt tunillaassorsinnaasunik nakkutilliineq pillugu

Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 21 27. juli 1998-imeersaq suliffeqarfiit inuussutissaleriffiusut pillugit

Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 1 2. februar 1994-imeersaq inuussutissanik allagartalersuisarneq pillugu.

Ilanngussaq 3

Nunani allani nunalerinermut tapersiissutit pillugit takussutissiaq

EU-mi, Kalaallit Nunaata pingaarnertut niuerfigisartagaani, nunaleringeq aamma assigiinngitsutigut killilersugaavoq tapersiiffigineqartarlunilu.

Ataatsimut isigalugu EU-mi tapersiisarnermut aaqqissuinerit immikkoortunut pingasunut ukununga immikkoortinneqarsinnaavoq:

- ***Akinut tapersiissutit***

EU-ip nunalerinermut politikkaa akinik qaffasissunik aaqqissuussinermik tunngaveqarpoq. Imatut paasineqassaaq EU-mi niuernermi akunnermiliulluni pisiortornikkut, eqqussinermi akitsuusiinikkut aammalu avammut tunisinermi tapersiinikkut akit nunarsuarmi akinit qaffasinnerutillugit. Taamaaliornikkut niuerfiup illersorneqarnissaa qulakkeerneqarpoq, tassani atuisartut nunarsuarmi tuniniaavinnit allaniit akinik qaffasinnerusunik akiliisarlutik. Akinut tapersiut atuisartuniit aningaasalersorneqarpoq, taamaalillunilu missingersuutini takunqarsinnaanani.

- ***Toqqaannartumik tapersiissutit***

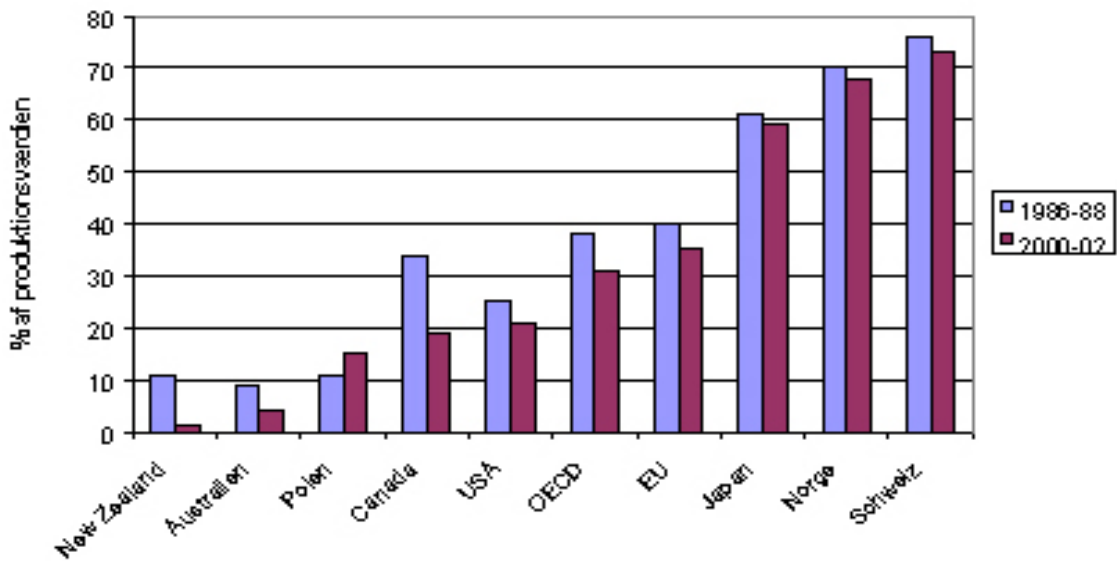
EU-mi nunalerinermi akit ukiuni kingullerni appartinneqarput, taamaalillutik nunarsuarmi akinut naapertuunnerulerlutik. Ilaatigut akit apparnernut taarsiutitut nunaatillit tapersiiffigineqartarput, taassuma ataani hektarimut tapersiissutit aamma uumasuuteqarnermut tapersiissutit. Toqqaannartumik tapersiineq akileraartartunit aningaasalesorneqartoq uani pineqarmat tapersiissutit taakku EU-p missingersuutaani takuneqarsinnaapput.

- ***Nunaannarmiunut tapersiissutit***

Tassunga ilaliunneqassaaq nunaannaap ineriartortinneqarneranut tapersiissutit. Taakku ilaatigut tassaaapput avatangiisinik illersuilluni nunalerinermut tapersiissutit, aningaasaliinernut tapersiissutit, nunaatilinnut inuusunnerusunut tapersiissutit il.il. tapersiissutit taakku ilaatigut EU-mi ilaatigullu nunanit ilaasortanit aningaasalersorneqarput.

EU-mi ukiuni 2000-2002 nunaateqarnermut tapersiissutit ukiumut 100 mia. Euronut naatsorsorneqarput. Taakku assigaat EU-mi innuttaasut tamarmik ukiumut agguaqatigiissillugu 2000 kr.-inik tapiissuteqartartut (Pissarsivik: Nunalerinermut Siunnersuisoqarfik). Kalaallit Nunaanni pissutsit eqqarsaatigalugit, innuttaasut amerlassusaat aallaavigalugu, taassuma assigissavaa ukiumut katillugit *112 mio.kr.-it* nunalerinermut tapiissutigineqartarnera.

EU-mi nunalerinermut tapersiissutit diagrammimi ataani takuneqarsinnaasut nunat OECD-mi ilaasortanut allanut sanilliunneqarput. EU-mi tapersiissutit tunisassiat nalingininut procentinngorlugu naatsorsorlugit nunani OECD-mi ilaasortani tapersiissutit agguaqatigiissinnerannit qaffasinnerulaarput. New Zealand amma Australia annertuumik aaqqissueqqereernerup kingorna appasissorujussuarmik tapersiisarput, USA-lu EU-miit appasinnerulaarluni. Illuatungaaniippat Japan, Norge aamma Schweiz nunamut eqqussinermi akitsuusiilluni illersuisorujussuulluni nunaleringeq pillugu politikkeqartut.

Takussutissiami nunani assigiinngitsuni piffissani 1986-88 aamma 2000-02 tunisassiat nalinginut sanilliullugu procentinngorlugu tapersiissutit annertussusaat takutinneqarput. (Pissarsivik: Nunalerinermut Siunnersuisoqarfik).

Ilanngussaq 4

Upernaakkut 2007-imiit 2010-mut nunalerinermut iliusissatut pilersaarut

Piffissaq	Suliassaq	Suliniut/suliaq
Maj / Juni 2007	Nunalerineq pillugu inatsimmik nutarterineq (nunalerineq pillugu siunnersuisooqatigiit)	Suleqatigiissitaliorneq. UKA 2007-imi suliassanngorlugu Inatsimmik nutarterineq. Nunalerineq pillugu Siunnersuisooqatigiit sulinerminni tunngaviannik suliassanngorlugu nutarterineq.
November 2007	Inuussutissarsiutini tapersiisarfimmi nunalerinermik allaffissornikkut aqutsinermik nutarterineq	Suleqatigiissitaliorneq aamma nunalerineq pillugu Inuussutissarsiutinut Tapersiisarnermik Peqqussummik nutarterinerneq tusarniaaneq. Taassuma ataani tunisassiornerup annertusarnissaa siunertaralugu pisariillisaanisami nukittorsaanissamilu aningaasaliissutissatut pisariaqartitanik nalilersueqqinneq.
Oktober 2007	Inuussutissarsiutinik siuarsaanermi Siunnersuisoqarfiup pingaaruteqartut peqataanera	Siunnersuisoqarfiup inuussutissarsiutinillu siuarsaanermi suliaqartut allat aqqissuussamik suleqatigiinnerat. Inuussutissalerinermi qitiusumik pilersitsineq.
November 2007/maj 2008	Allaffissornikkut aqutsinermi malittarisassanik atoruminarsaaneq	Atoruminarsaanarluni nunalerinermi malittarisassanik tunngaviusunik atuuttunik nalilersuineq.
Juni 2008	Internet-imi nittartakkanut innersuussutinik pilersitsineq	Inuussutissarsiutinik siuarsaanermi ataatsimoorullugu nittartagaqalernissamik ataatsimeeqatigiinneq allaaserininnerlu
November 2007 til januar 2008	Ineriartortitsinermi tapiiffiqineqarnissamut suliniutinik pitsaanerusequmik paasisitsiniaaneq aamma tulleriinnilersukkamik ineriartortitsinermi pilersaarut	Ineriartortitsinermi aningaasaliissutinik amerlanerusunik pisariaqartitsinermik paasisitsiniaaneq. Ukiunut qulinut missingersuutit aamma tulleriinnilersukkamik ineriartortitsinermi pilersaarut. Tapiisarneq pillugu politikimik nutarterineq.
December 2007	Aaqqissuussaaneq pillugu politikkip allanngortinneratigut kajumilersitsineruneq	2009-2015-imut tapiissutit atoruneqarnissaannut siunnersuut.
	Nunat tamat ineriartornerannut nunalerineq pillugu politikkip naleqqussarnera	Nunanut allanut pisortaqaqarfiup, Udenrigsministeriap, Danmarks Eksportrådip akornanni isumasioqatigiinneq ataatsimiinnerlu. WTO-mut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni tapersiisarnernut aqqissuussinerit akueritinneri.
Ukiut tamaasa martsimi	Anguniagaqarluni ilinniartitaanermi suliniutinik aalajangersaaneq aamma sunniuteqarnerusequmik ilinniartitseqqitarnissamik suliniuteqarneq	Ilinniartitseqqitarnermi suliniummik ataavartumik nalilersuisarneq, pikkorissaanersarnermik takussutissiorneq.
1. januar 2008 imal. 2009	Ilinniartitaanermik ilisimatusarnermillu akisussaaffeqarnermik SIIP-imut nuutsineq	Nuussinissamik pilersaarusiortussamik suleqatigiissitaliorneq.
1. januar 2008 imal. 2009 tikitsinnagu	Savaatilinnngorniat ilinniarfiat pillugu nalu-naarutip 12. september 1994-imeersup nutarternera	Nunanilerineq pillugu siunnersuisooqatigiit il.il. qaninut suleqatigalugit allannguutissamik siunnersuusiorneq.
Oktober November 2008	Inuusuttut pisinnaasaqarluartut amerlanerusut nunalerinermut	Nunalerinermi ilinniarneqartartut pillugit paasissutissanik suliaqarneq
2008	Tunisassianik nutaanik siuarsaanarluni misileraaneq	Misileraaneq pillugu ataatsimiititaliorneq. Misileraasarnermi ukiunut pingasunut ataavartumik pilersaarusiorneq.
November / December 2008	Attaveqaatit inuussutissarsiutinik siuarsaanermi pingaaruteqartut	Ukiunut qulinut pilersaarutit. Attaveqaatinik pioreersunik takussutissiuliorneq aamma siunissami attaveqaatissanut aningaasaliissutissanut tulleriinnilersuinerneq takussutissiuliorneq
Februar 2010	Nunalerineq pillugu politikki aamma politikimik immikkoortut allat imminnut ataqatigiissinneri	Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik nalilersuineq aamma inuussutissarsiummik nalilersuineq.

APNP Aprili 2007 (Tullinik nutarterineq pissaq novemberimi 2007-imi).